

Ovaj projekat finansira
Evropska unija

M'BASE

OD OSNOVNIH USLUGA

DO OBLIKOVANJA POLITIKA

Percepcija javnog mnjenja o ulozi organizacija civilnog društva
u procesu demokratizacije i evropeizacije u Crnoj Gori

Centar za građansko obrazovanje
Centre for Civic Education

FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG

VLADA CRNE GORE
MINISTARSTVO JAVNE UPRAVE,
DIGITALNOG DRUŠTVA I MEDIJA

KANCELARIJA ZA
EVROPSKE INTEGRACIJE

METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Realizacija:	Prikupljanje podataka obavljeno od 18.11. do 24.11.2021. godine
Uzorački okvir:	Građani i građanke Crne Gore stariji od 18 godina
Veličina uzorka:	1020
Tip uzorka:	Troetafni, stratifikovani uzorak
	Prva etapa: region
	Druga etapa: domaćinstvo prostim slučajnim uzorkom (SRSSWoR)
	Treća etapa: član domaćinstva Kish tablica
Tip istraživanja:	CAPi
Mjesta istraživanja:	9 opština iz Crne Gore. Alokacija po stratumima je proporcionalna veličini datih stratumata

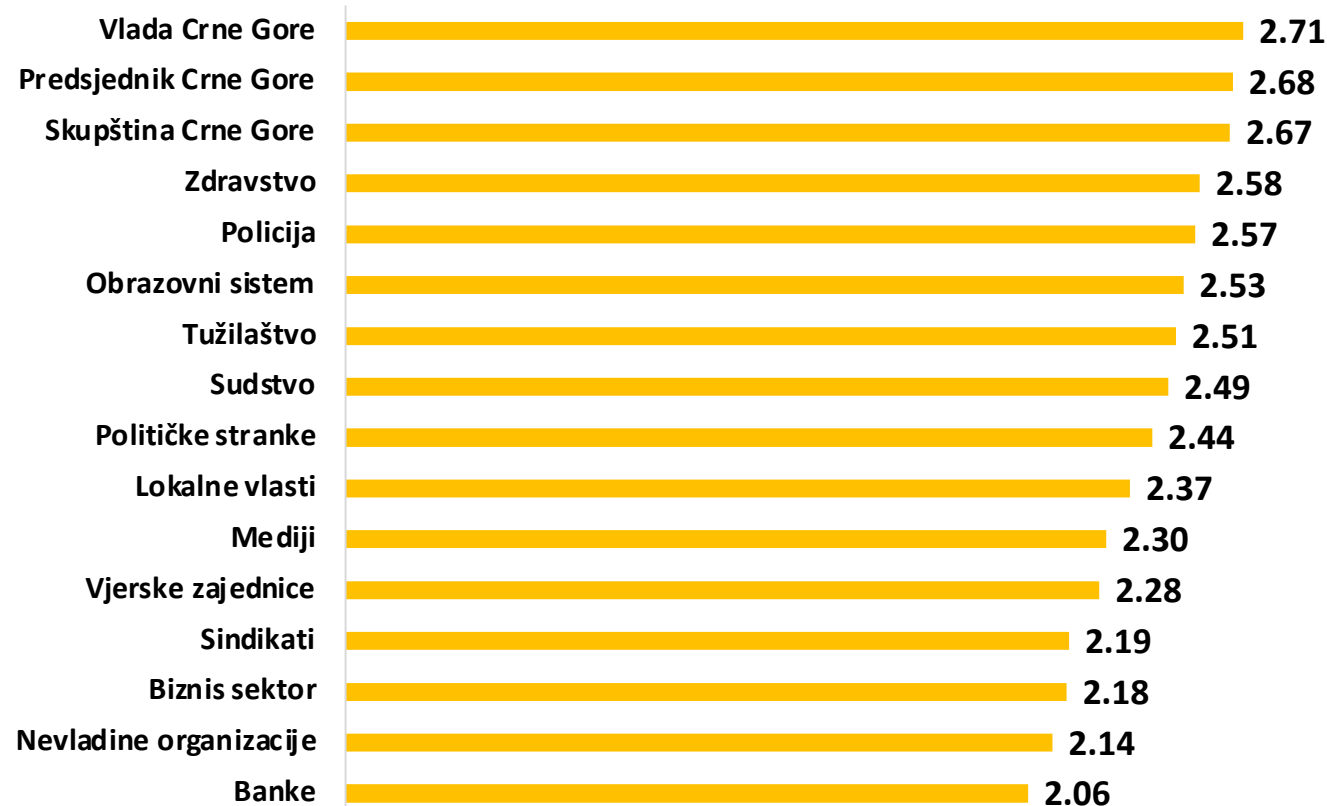
Koliko vjerujete svakoj od navedenih institucija?

Nalazi ukazuju da se bilježi ukupan pad povjerenja građana i građanki u sve institucije, u odnosu na neka naša ranija istraživanja. Najveću prosječnu ocjenu (2.54), na skali od 1 do 5, imaju vjerske zajednice, slijedi obrazovni sistem, pa policija i zdravstvo, zatim predsjednik Crne Gore, pa NVO. Najmanje se vjeruje političkim partijama, tužilaštvu, medijima, sudstvu i sindikatima.

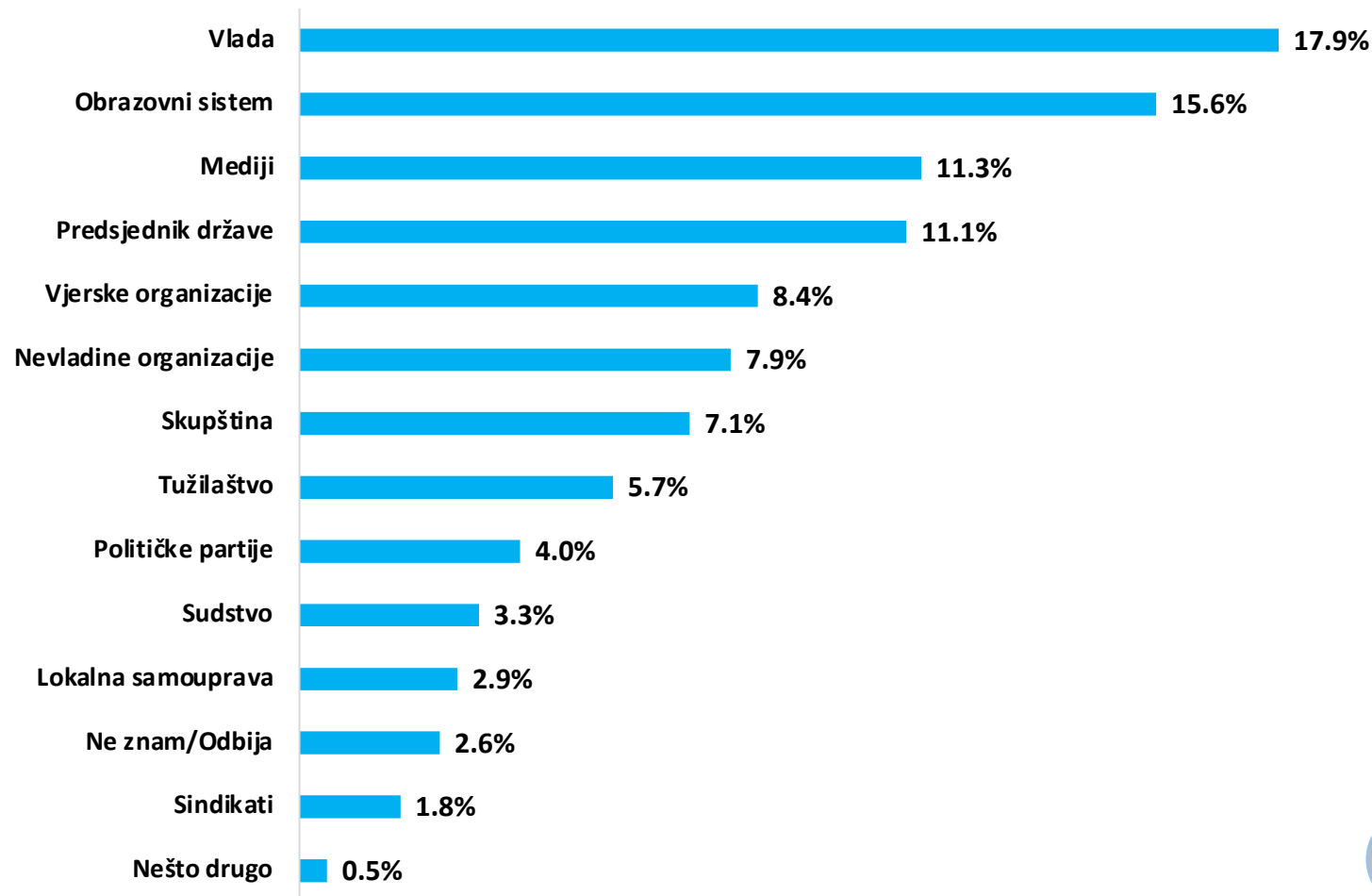
Ko nosi najveću odgovornost za dobrobit društva?

Prosječna ocjena na skali od 1 do 3

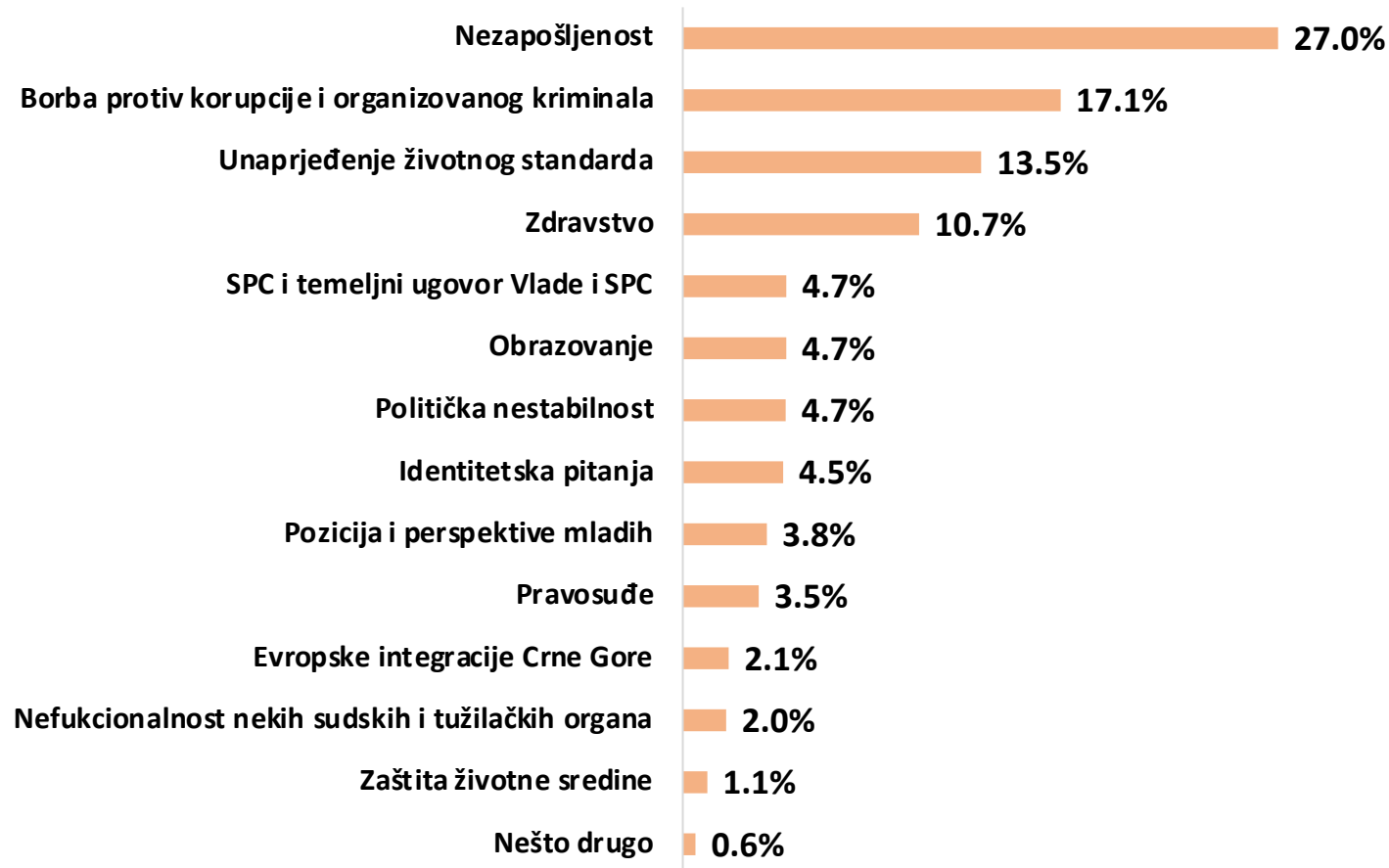
Građani i građanke cijene da najveću odgovornost za dobrobit društva nosi **Vlada** (2.71 na skali od 1 do 3), a slijede **Predsjednik države** (2.68) i **Skupština Crne Gore** (2.67), što ukazuje da se **nezavisno od nivoa povjerenja veoma dobro percipiraju nadležnosti, ali i mogućnosti, institucija**. Za dobrobit društva smatraju se najmanje odgovornima banke, NVO, biznis sektor i sindikati.

Ko je od navedenih društvenih aktera ključan u promovisanju demokratije u našem društvu?

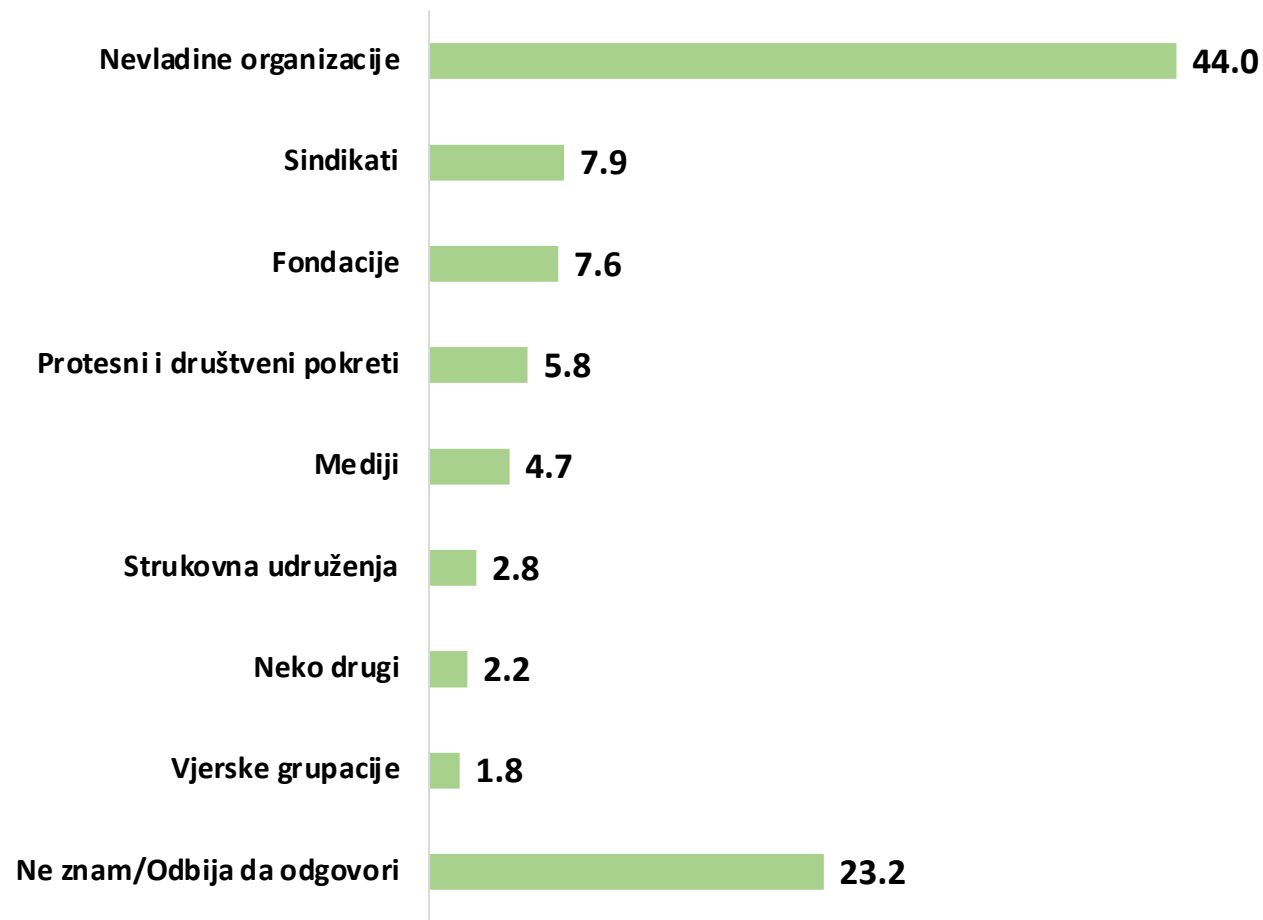
Za promovisanje demokratije, po mišljenju građana i građankama, ključni su mnogi i različiti akteri, ali primarno Vlada, dok slijede obrazovni sistem, mediji, i predsjednik države, pa vjerske zajednice i nevladine organizacije.

Koji su, po vašem mišljenju, najvažniji problemi u Crnoj Gori danas?

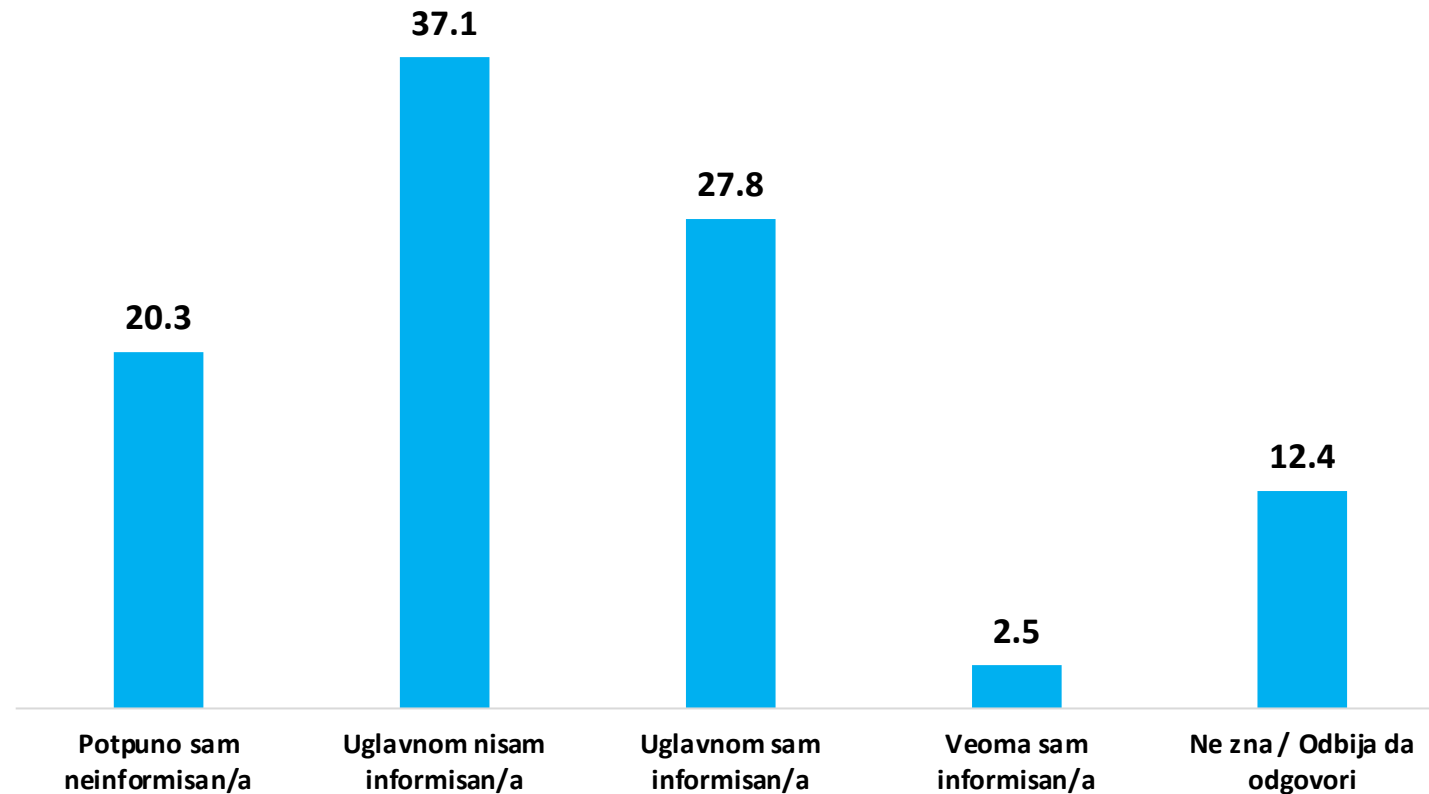
Kao ubjedljivo **najvažnije probleme**, građani i građanke navode one **iz socio-ekonomske sfere** – nezapošljenost (27%), borba protiv korupcije i organizovanog kriminala (17.1%) i unaprjeđenje životnog standarda (13.5%), kao i zdravstvo (10.7%).

Ko, po vašem mišljenju, čini civilno društvo?

Iako civilno društvo čine brojni društveni akteri, građani i građanke tu dominantno prepoznaju NVO (44%), a u višestruko manjim procentima sindikate (7.9%), fondacije (7.6%), protesne i društvene pokrete (5.8%), medije (4.7%), strukovna udruženja (2.8%), vjerske grupacije (1.8%), itd. Skoro četvrtina građana i građanki nije znala što čini civilno društvo.

Koliko ste informisani o radu civilnog sektora u Crnoj Gori?

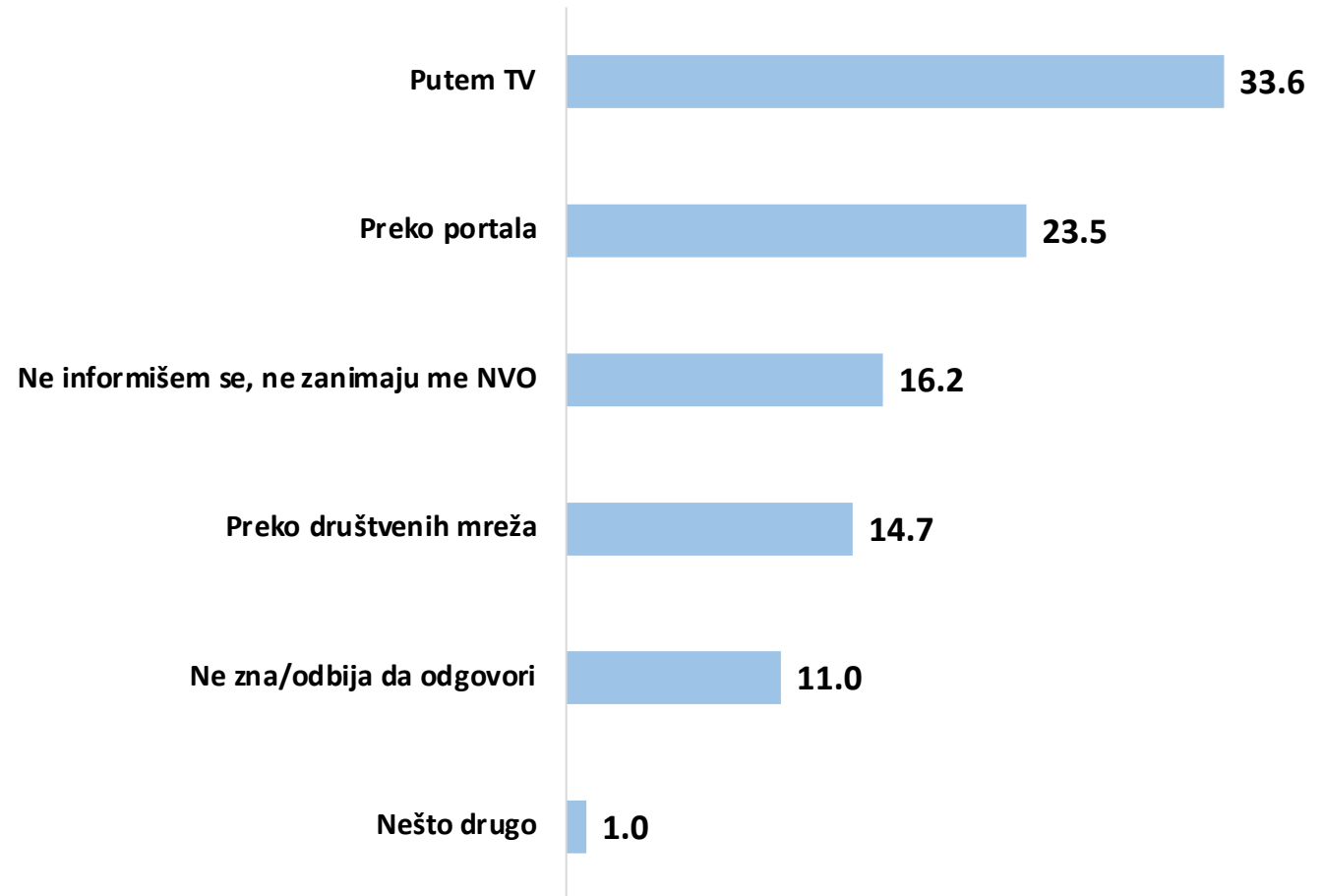
Građani i građanke u velikoj većini nijesu opšte ili uglavnom informisani o radu civilnog sektora (57.4%), dok je oko trećine njih (30.3%) uglavnom ili veoma informisano. Sa rastom stepena obrazovnog nivoa raste i informisanost o radu civilnog sektora u Crnoj Gori.

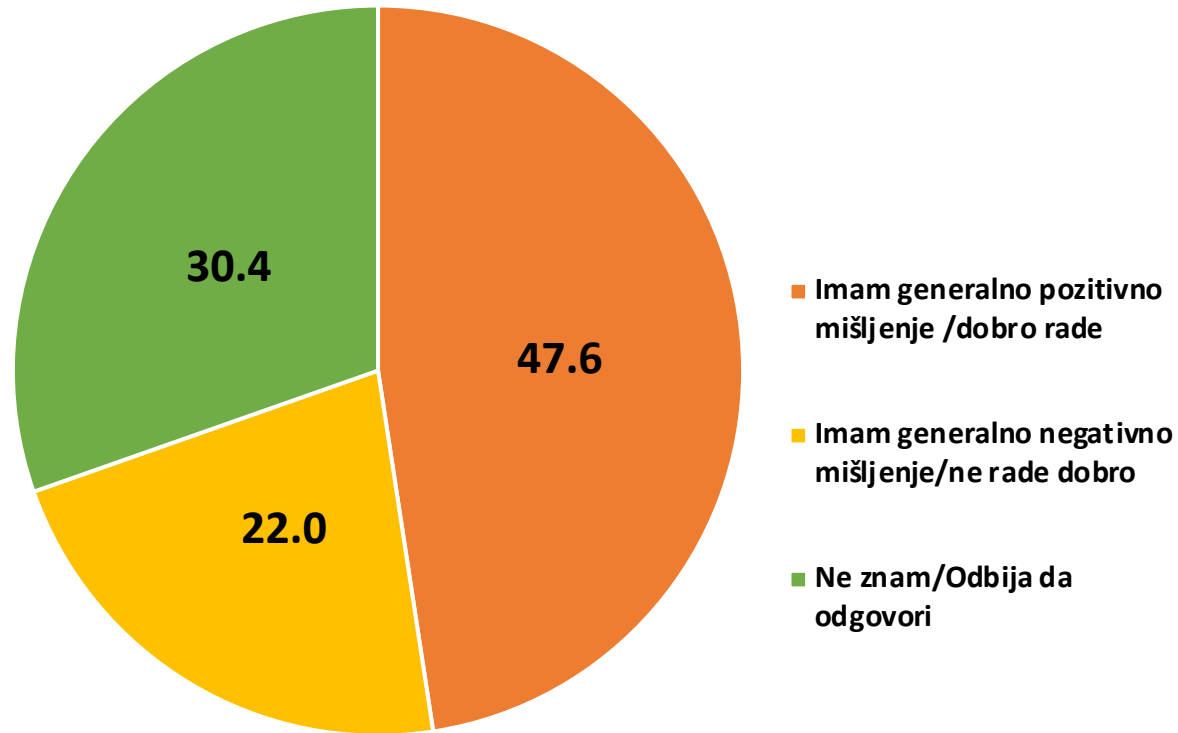
Na koji način se informišete o aktivnostima civilnog sektora u Crnoj Gori?

Građani i građanke se najviše informišu o radu civilnog sektora putem TV (33.6%), medijskih portala (23.5%) i društvenih mreža (14.7%).

Nešto malo manje od šestine je onih koje ne zanima rad civilnog sektora.

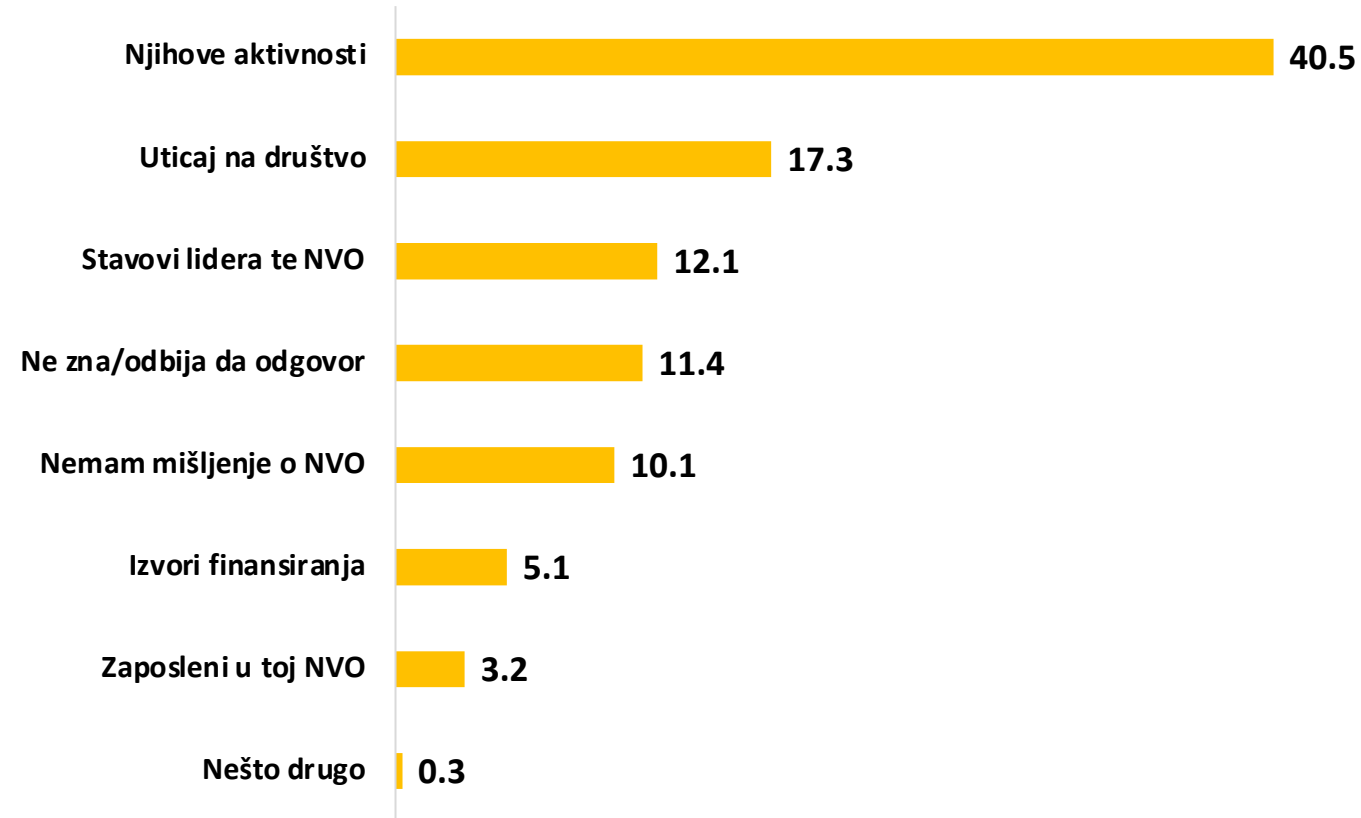

Kakvo je vaše mišljenje o nevladinim organizacijama?

U opštem odnosu prema nevladinim organizacijama, značajno preteže pozitivan stav građana i građanki i ocjena da NVO dobro rade (47.6%), dok je nešto malo više od petine (22%) suprotnog mišljenja. Preko trećine građana i građana (30.4%) se ne određuje u vezi sa ovim pitanjem. Slično kao kod informisanosti, sa stepenom obrazovanja raste i pozitivniji odnos prema NVO.

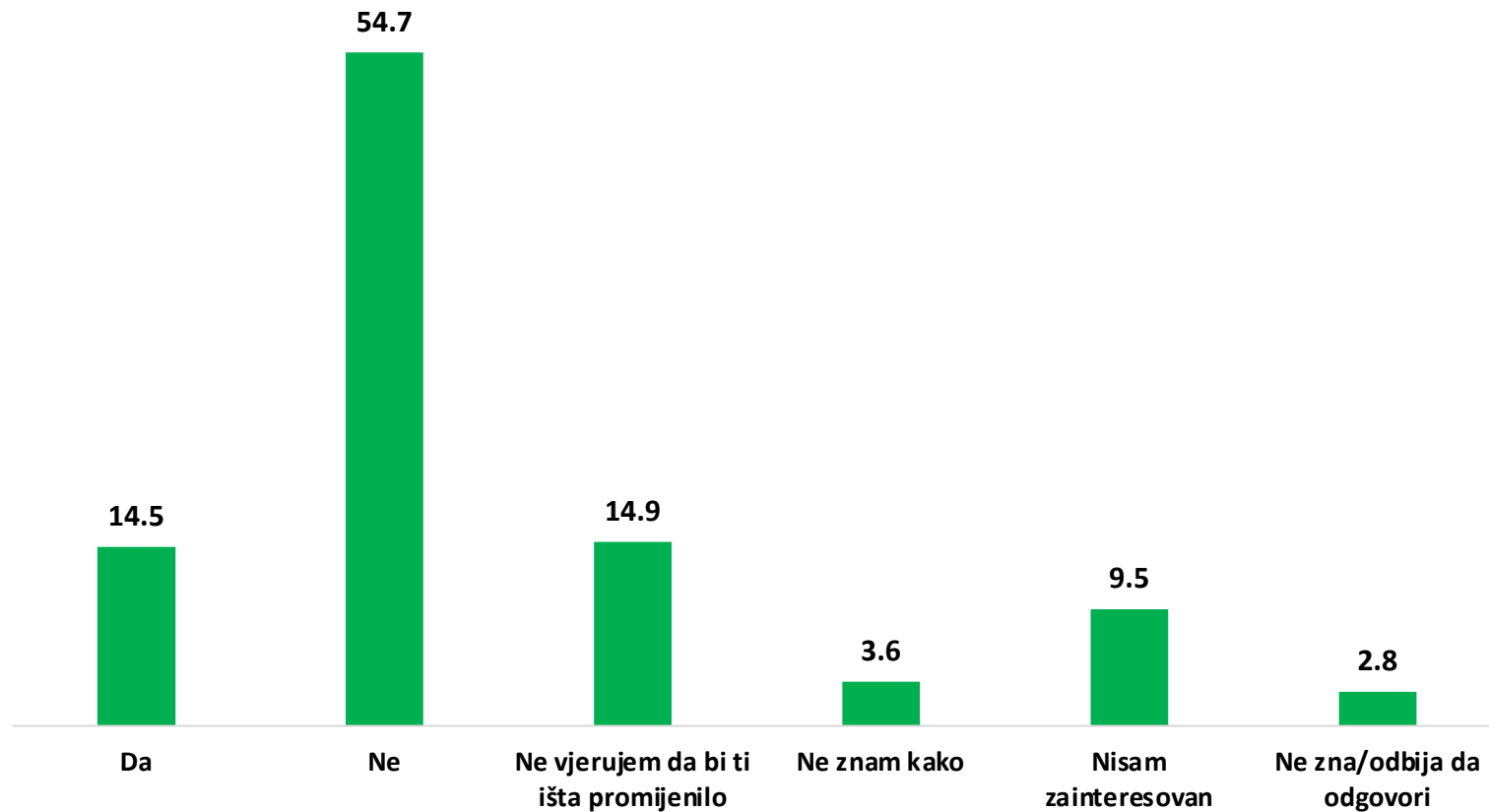
Što najviše utiče na kreiranje vašeg stava o nekoj nevladinoj organizaciji?

Na kreiranje stava o nekoj nevladinoj organizaciji najviše utiču aktivnosti te NVO (40.5%), zatim percipirani uticaj te NVO na društvo (17.3%), ali i stavovi lidera te NVO (12.1%).

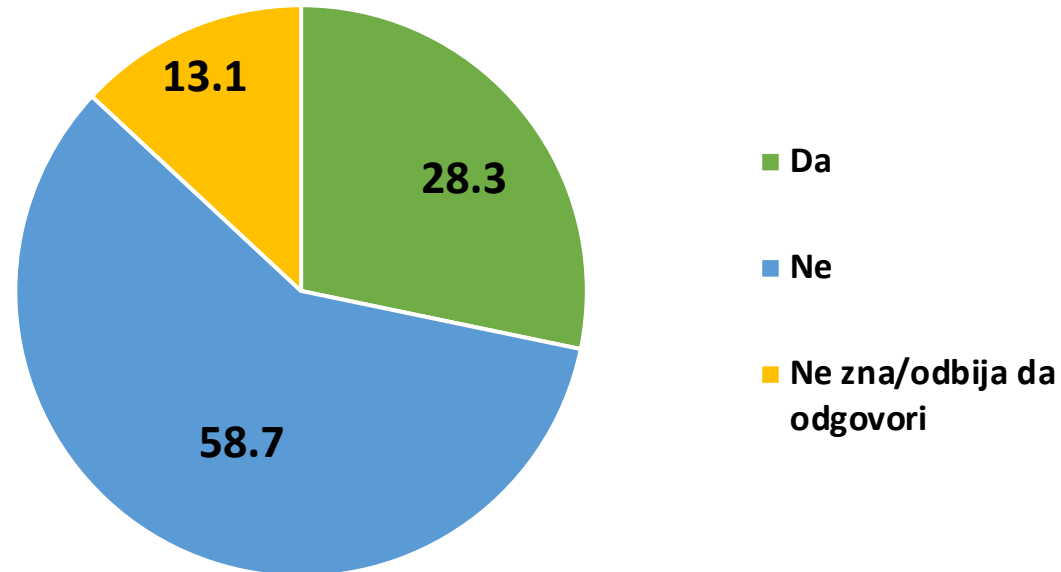
Aktivnosti NVO postaju važnije sa rastom obrazovnog nivoa građana i građanki, dok se oni bez obrazovanja natprosječno opredjeljuju prema stavovima lidera NVO.

Da li ste u proteklih 12 mjeseci vi lično preduzeli neku akciju koja bi bila usmjerena na adresiranje nekog konkretnog problema u Vašoj zajednici?

Građani i građanke, u posljednjih godinu dana, nijesu bili motivisani da se sami društveno angažuju. Preko polovine njih (54.7%) navodi da, u tom periodu, nijesu preduzeli nijednu akciju koja bi bila usmjerena na adresiranje nekog konkretnog problema u zajednici u kojoj žive. Interesantno je i da je **malo veći broj onih koji unaprijed smatraju da takva njihova akcija ne bi ništa ni promijenila od onih koji su makar nešto pokušali**, a oko desetine nema nikakvog interesovanja za to.

Da li biste razmotrili mogućnost da se uključite u aktivnosti NVO koja promoviše ciljeve, aktivnosti ili promjene za koje se vi zalažete?

Posljedično izraženom društvenom neaktivizmu građana i građanki, u posljednjih godinu dana, preko polovine (58.7%) njih navodi i da se ne bi uključili u aktivnosti NVO koje promovišu ciljeve, aktivnosti ili promjene za koje se oni zalažu, dok je manje od trećine (28.3%) spremno da se uključi u takve aktivnosti.

NVO u odnosu na različite aktere, interese i ciljeve

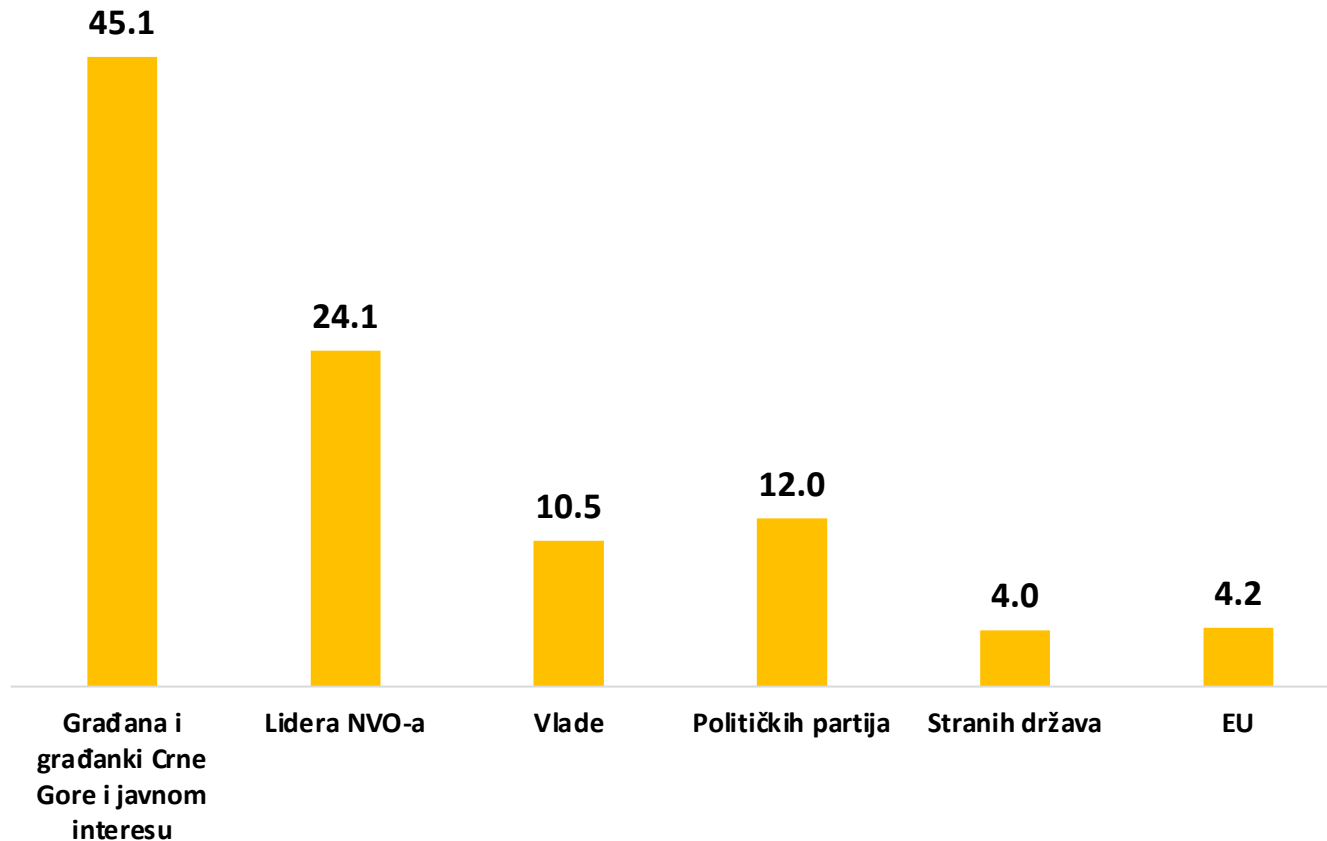
	Uopšte se ne slažem	Djelimično se ne slažem	Niti se slažem niti se ne slažem	Djelimično se slažem	U potpunosti se slažem
NVO su nezavisne od vlasti	11,1	21,8	34,5	24,0	8,5
NVO su nezavisne političkih partija	12,7	22,3	34,9	21,8	8,4
NVO pokušavaju da budu korektiv vlasti	6,1	12,7	44,8	28,3	8,0
NVO su bile vrlo kritične prema prethodnoj Vladi, ali su sad dominantno utihnule u kritici iako su mnogi stari problemi ostali	9,8	13,1	46,1	20,7	10,3
NVO se bore za pravdu i ljudska prava svih, a posebno marginalizovanih i ugroženih	7,1	16,5	42,5	23,5	10,3
NVO se zalažu za evropske vrijednosti i standarde	5,9	12,9	40,7	30,2	10,3
NVO pretežno služe za lične interese pojedinaca	6,4	18,4	45,7	20,2	9,3
Pravi ciljevi NVO zavise o onome ko ih finansira	5,3	11,1	41,8	29,1	12,6
NVO imaju važnu ulogu u isticanju i rješavanju problema u društvu	5,6	10,8	44,9	29,4	9,3

NVO u odnosu na različite aktere, interese i ciljeve

- Građani i građanki su podijeljeni oko nezavisnosti NVO od vlasti - malo preko trećine (34.5%) ne može da se jasno odredi, trećina (33%) se djelimično ili u potpunosti ne slaže, a skoro trećina (32.5%) djelimično ili u potpunosti slaže da su NVO nezavisne od vlasti.
- Slična situacija je i u pitanju nezavisnosti NVO od političkih partija.
- Stav da NVO pokušavaju da budu korektiv vlasti djelimično ili u potpunosti podržava 36.3% građana i građanki, dok je 18.8% suprotnog mišljenja, a 44.8% ne može da se odredi.
- Nešto manje od trećine građana i građanki (31%) podržava stav da su NVO bile vrlo kritične prema prethodnoj Vladi, ali da su sad dominantno utihnule u kritici iako su mnogi stari problemi ostali. Sa ovom tvrdnjom se djelimično ili u potpunosti ne slaže manje od četvrtine (23%), dok je većina (46%) ispitanika neodređenog stava.
- Većina građana i građanki (42.5%) ne može jasno ni da se pozicionira oko toga da li se NVO je bore za pravdu i ljudska prava svih, a posebno marginalizovanih i ugroženih. Ovaj stav djelimično ili u potpunosti podržava 34%, dok se s njim u nekoj mjeri ne slaže 23.6% građana i građanki.

- Građani i građanke su ili većinskog mišljenja (40.5%) da se NVO zalažu za evropske vrijednosti i standarde ili neutralnog (40.7%), dok je suprotnog stava manje od petine (18.8%).
- Najveći broj ispitanika se niti slaže niti ne slaže sa tvrdnjom da NVO pretežno služe za lične interese pojedinaca (45.7%), a djelimično ili u potpunosti se sa takvim stavom slaže 29.5%, dok se djelimično ili u potpunosti ne slaže 24.8% građana i građanki.
- Preovlađuje stav građana i građanki (41.7%) da pravi ciljevi NVO zavise o onome ko ih finansira, ili da ne mogu da se odrede oko toga (41.8%), dok se sa tim stavom ne slaže 16.4% ispitanika.
- Oko 45% građana i građanki nema jasan stav oko važnosti uloge NVO u isticanju i rješavanju problema u društvu, dok tu ulogu cijeni 38.7%, a ne prepoznaje je 16.4% građana i građanki.

U čijem interesu rade NVO?

Većina građana i građanki Crne Gore (45.1%) smatra da NVO rade u njihovom i javnom interesu. Gotovo četvrtina (24%) je i stava da su NVO u službi interesa svojih lidera. Nešto malo više od osmine (12%) je onih koji smatraju da NVO rade u interesu političkih partija, a svaki deseti ispitanik cijeni da NVO rade u interesu Vlade.

U kojim oblastima su NVO u Crnoj Gori najaktivnije?

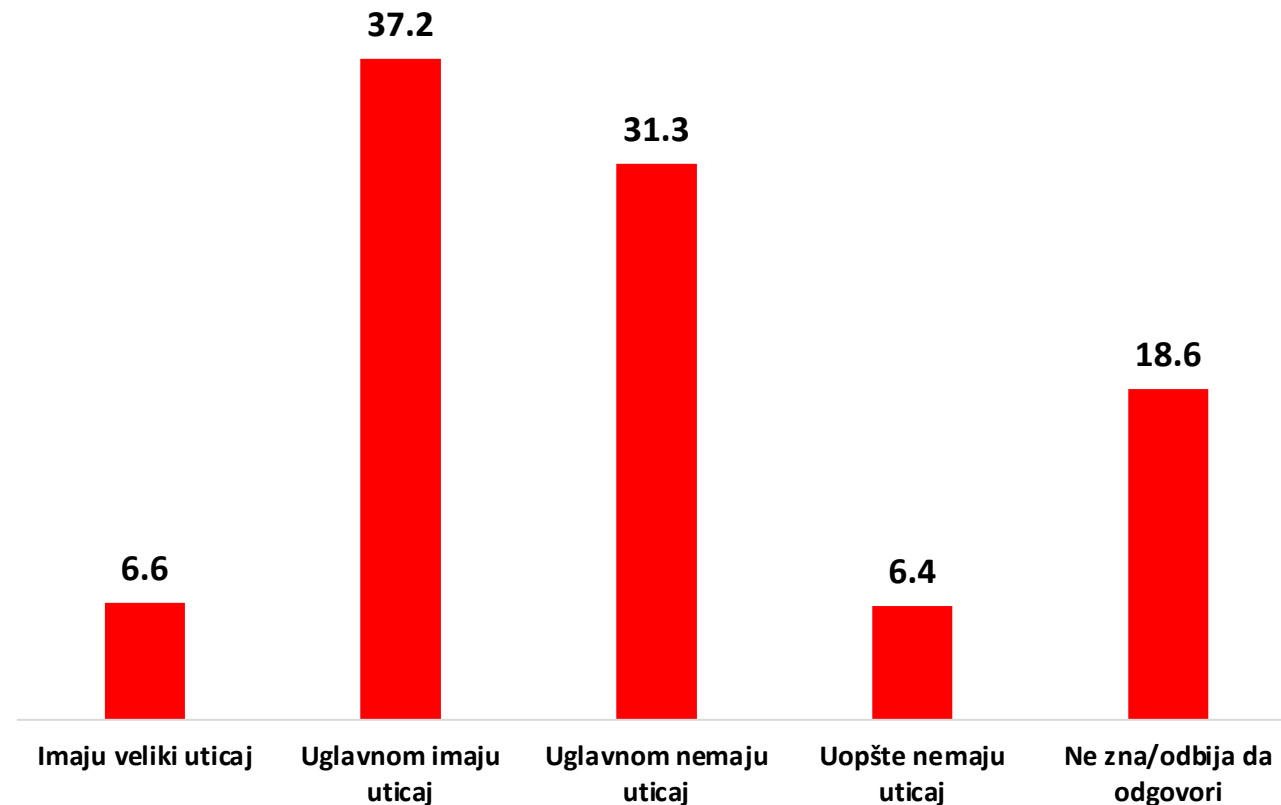
Najprepoznatljiviji rad NVO je u oblasti borbe protiv korupcije (32%). Prepoznaje se i rad sa ranjivim kategorijama društva, zatim u praćenju rada Vlade i lokalnih vlasti, borbi protiv narkomanije i alkoholizma, kao i u evropskim integracijama i unaprjeđenju demokratije.

U kojim oblastima bi NVO u Crnoj Gori trebalo da budu više angažovane?

Građani smatraju da NVO trebaju da budu još više angažovane u borbi protiv korupcije (19%), ali i u socijalnoj brizi i humanitarnom radu (12.2%), borbi protiv narkomanije i alkoholizma (11.3%), praćenju rada Vlade i lokalnih vlasti (9.2%), kao i u evropskim integracijama i unaprjeđenju demokratije (6.1%).

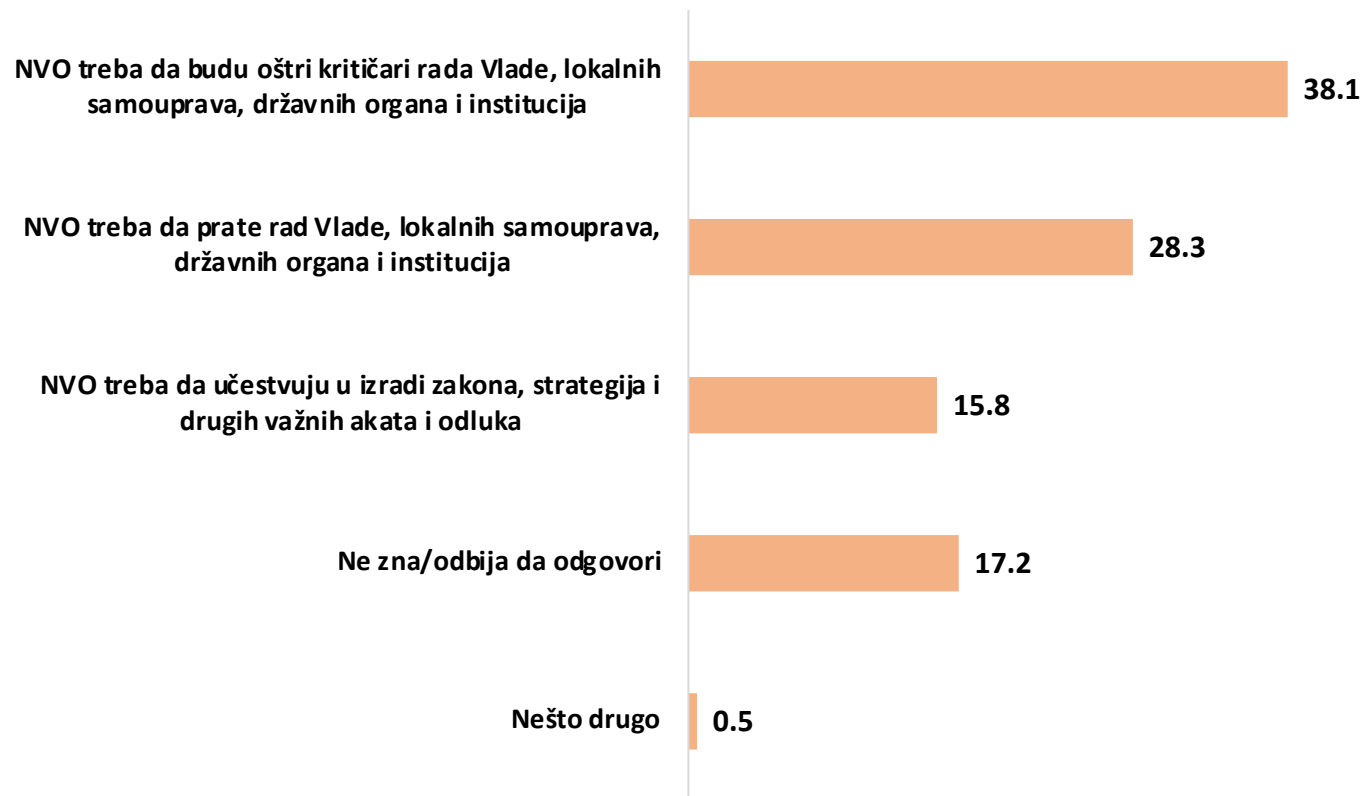

Koliki uticaj imaju NVO u unaprjeđenju stanja u crnogorskom društvu?

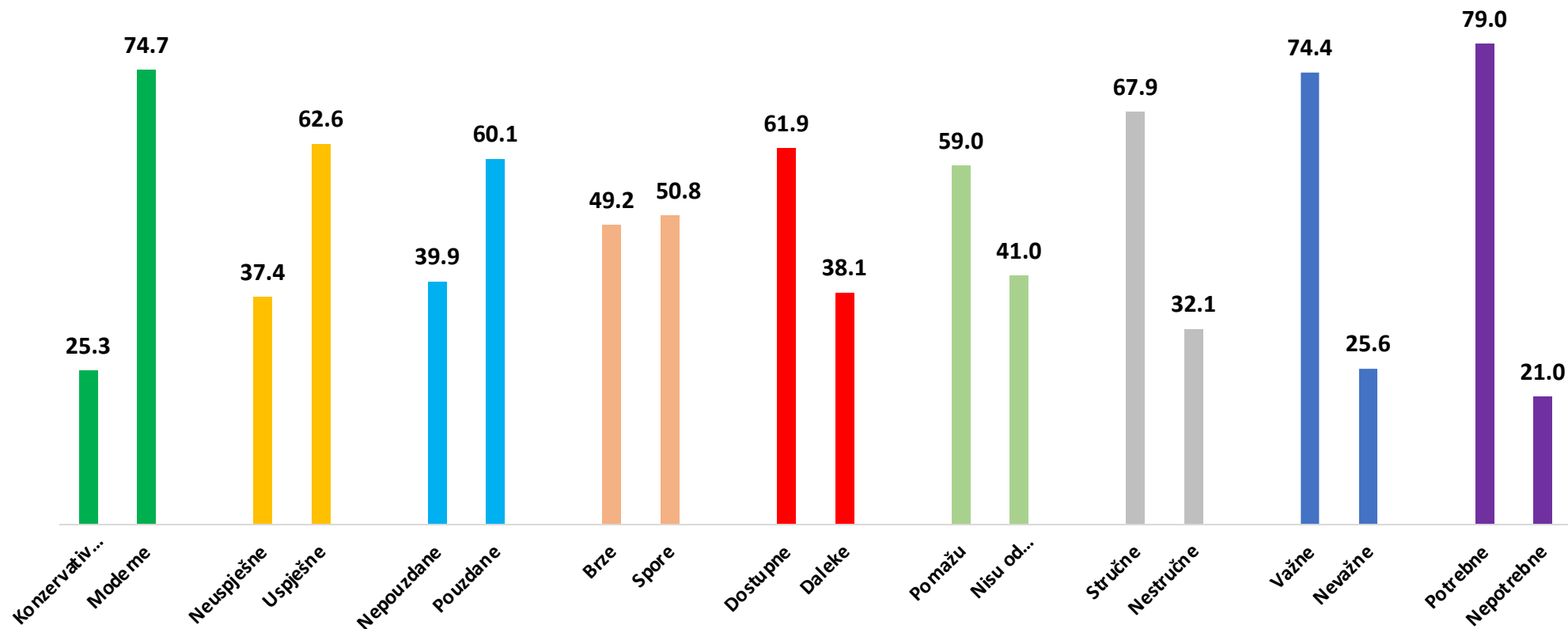
Po percepciji građana i građanki, NVO imaju priličan uticaj u društvu, odnosno kumulativno 43.8% njih prepoznaje određeni vid uticaja NVO, što je nesrazmjerno stvarnim mogućnostima NVO, ali i odraz deficita povjerenja u institucionalni okvir. Pored petine onih koji ne znaju da odrede taj uticaj, 37.7% je onih koji cijene da NVO uglavnom ili uopšte nemaju uticaja.

Koja je najvažnija uloga koju NVO treba da imaju u Crnoj Gori?

U određenju najvažnije uloge NVO u društvu, **preovlađujući je stav građana i građanki (38.1%) da NVO treba da budu oštri kritičari rada Vlade, lokalnih samouprava, državnih organa i institucija.** Slijede stavovi da NVO treba da prate rad Vlade, lokalnih samouprava, državnih organa i institucija (28.3%), i da učestvuju u izradi zakona, strategija i drugih važnih akata i odluka (15.8%). Manje od petine nema stav oko toga koja je najvažnija uloga NVO u crnogorskom društvu.

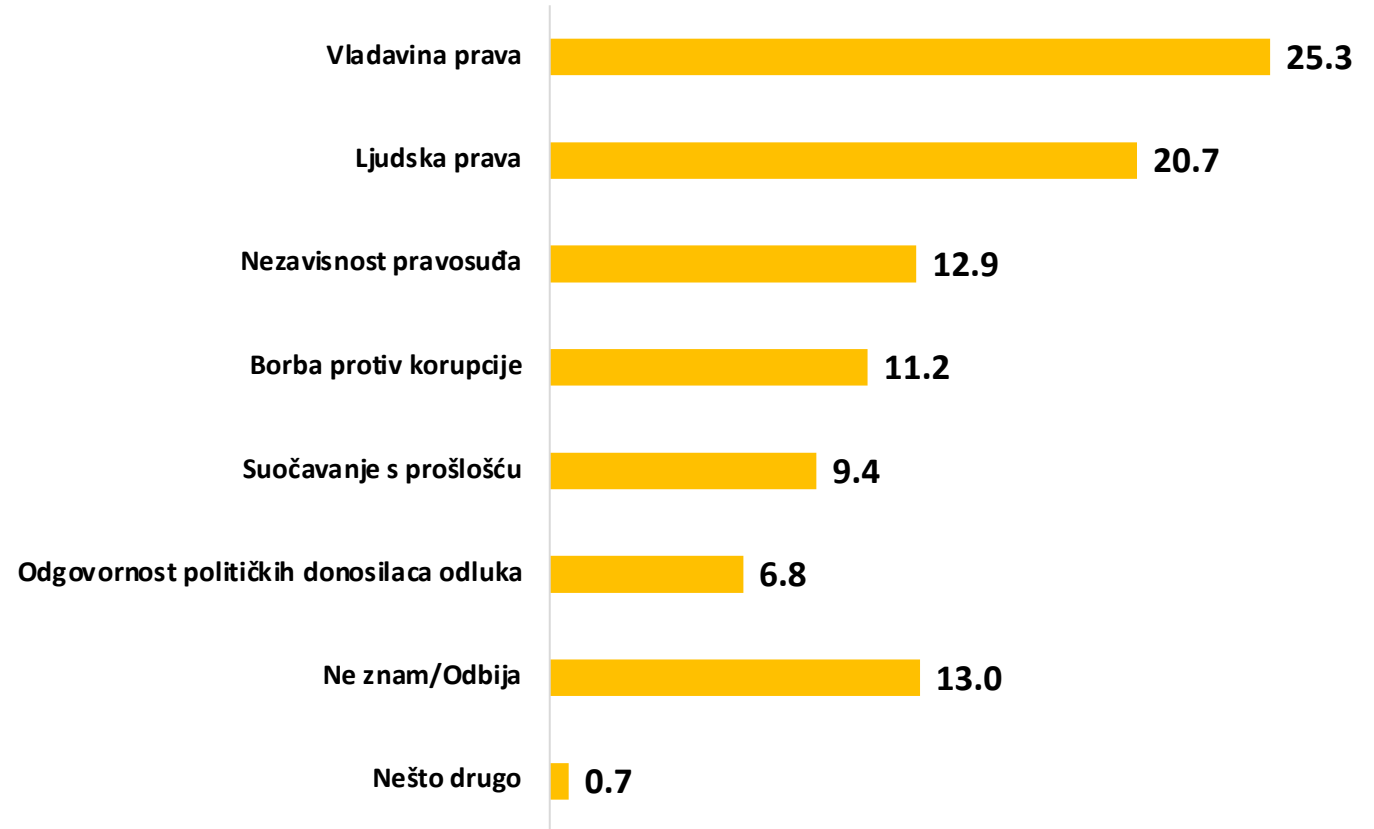
Kako biste okarakterisali NVO?

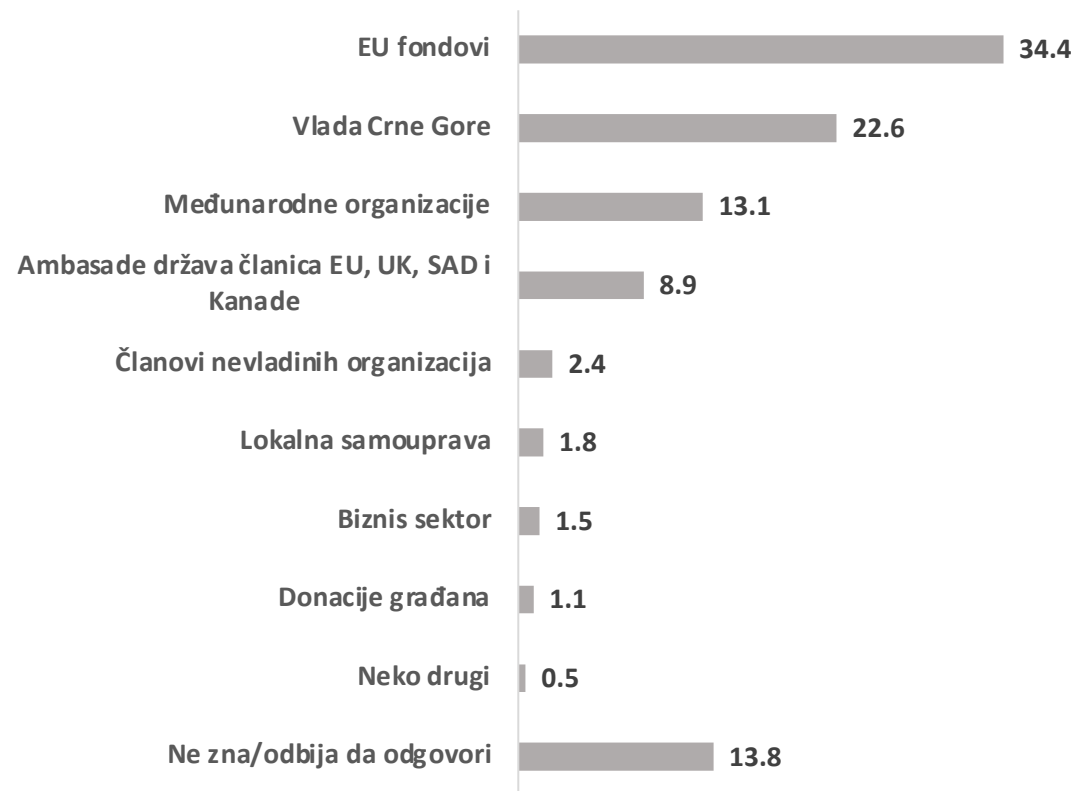
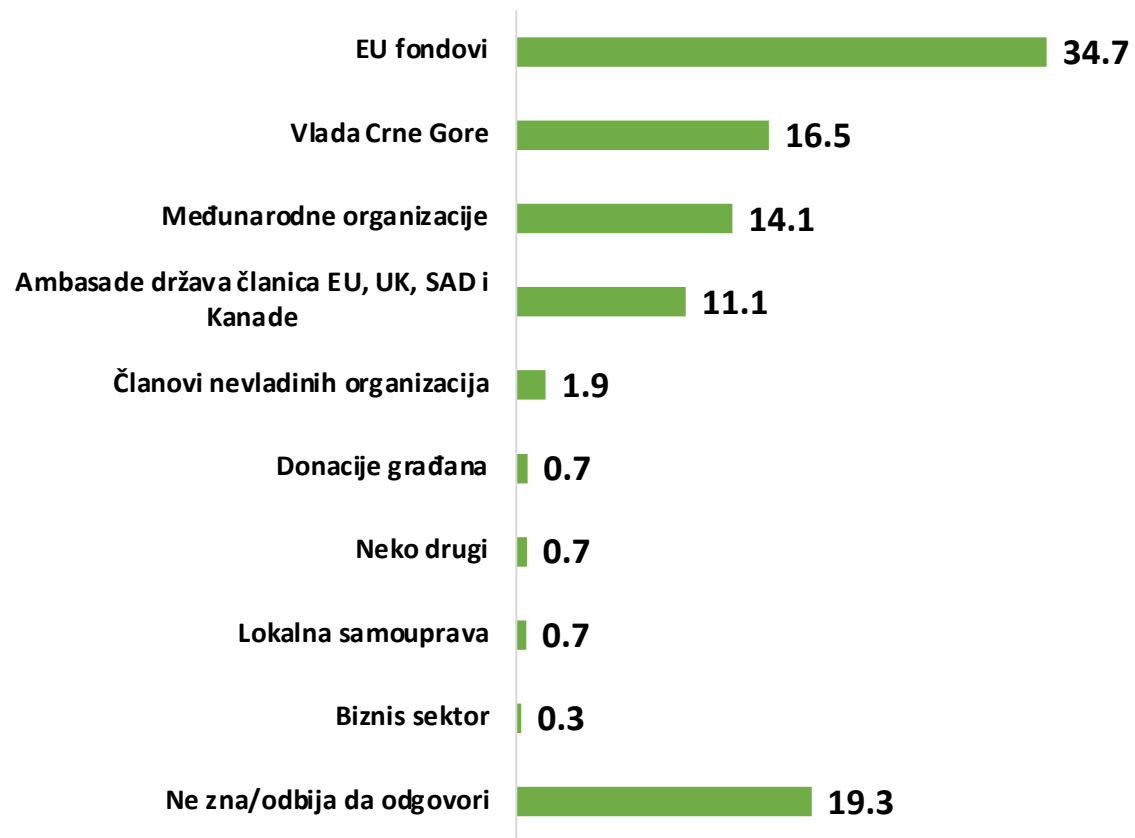
NVO se dominatno prepoznaju kao potrebne, važne, stručne, pouzđane, dostupne, i one koje pomažu, a građani ih vide i kao moderne i uspješne organizacije. Stavovi su nešto podijeljeniji oko brzine rada NVO.

Koja su od pitanja koje NVO otvaraju važna da demokratizaciju i evropeizaciju društva?

Među pitanjima koje NVO otvaraju kao najvažnije za demokratizaciju i evropeizaciju građani prepoznaju vladavinu prava (25.3%), zatim ljudska prava (20.7%), nezavisnost pravosuđa (13%) i borbu protiv korupcije (11.2%), dok su nešto niže na toj ljestvici suočavanje s prošlošću (9.4%) i odgovornost političkih donosilaca odluka (6.8%).

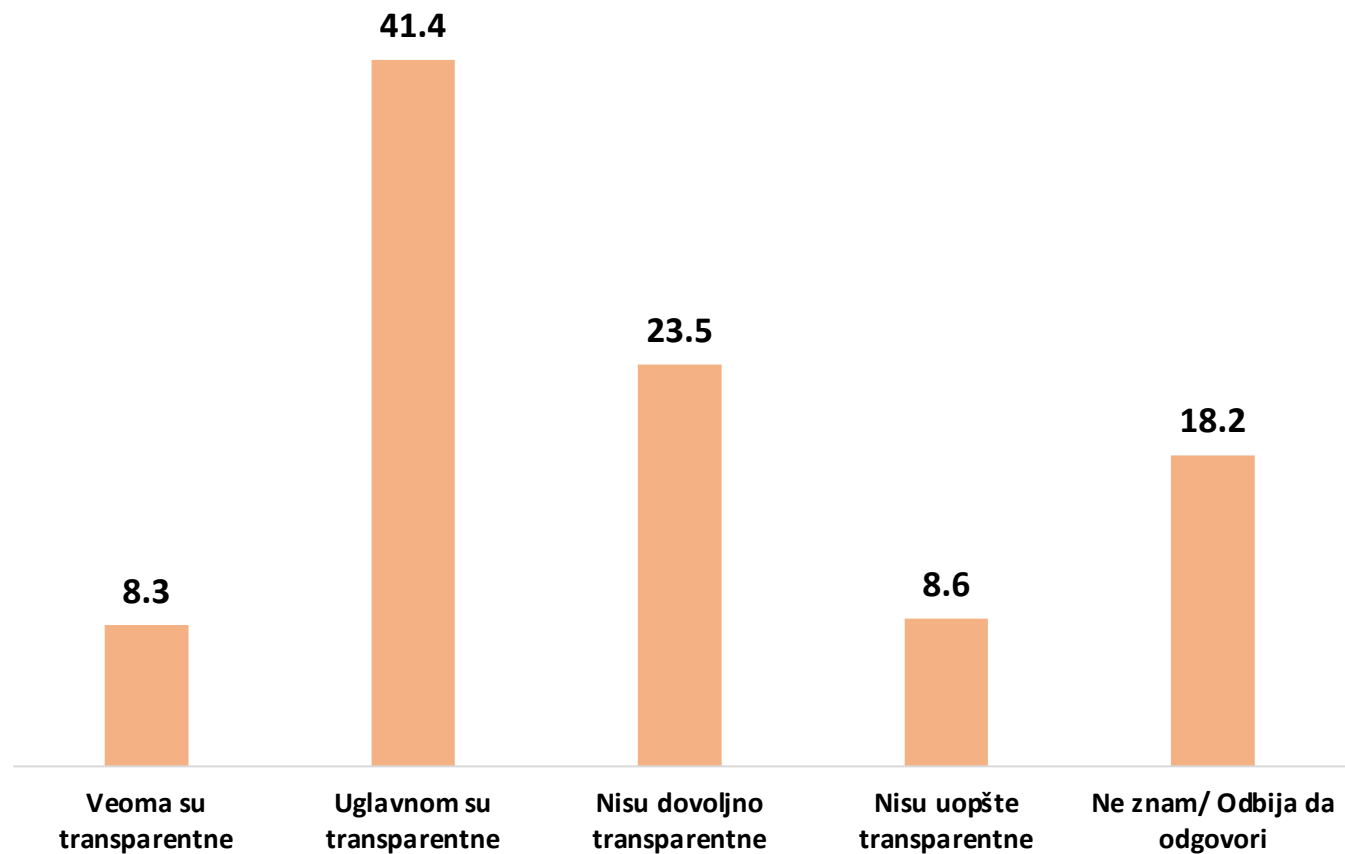
Prema Vašem mišljenju, koji su glavni donatori NVO u Crnoj Gori, a ko bi najviše trebao da podržava NVO?

Građani kao trenutno glavne donatore NVO sektora vide EU (34.7%), zatim Vladu Crne Gore (16.5%), pa međunarodne organizacije (14%) i ambasade država članica EU, UK, SAD i Kanade (11%).

Na pitanje ko bi trebalo da budu glavni donatori, redoslijed je sličan, uz razliku da je značajno veći broj onih (22.6%) koji smatraju da Vlada treba da preuzme veću odgovornost u ovom dijelu, a što je potpuno suprotno planu Vlade da u sljedećoj godini smanji budžetske alokacije ka NVO za oko 60%.

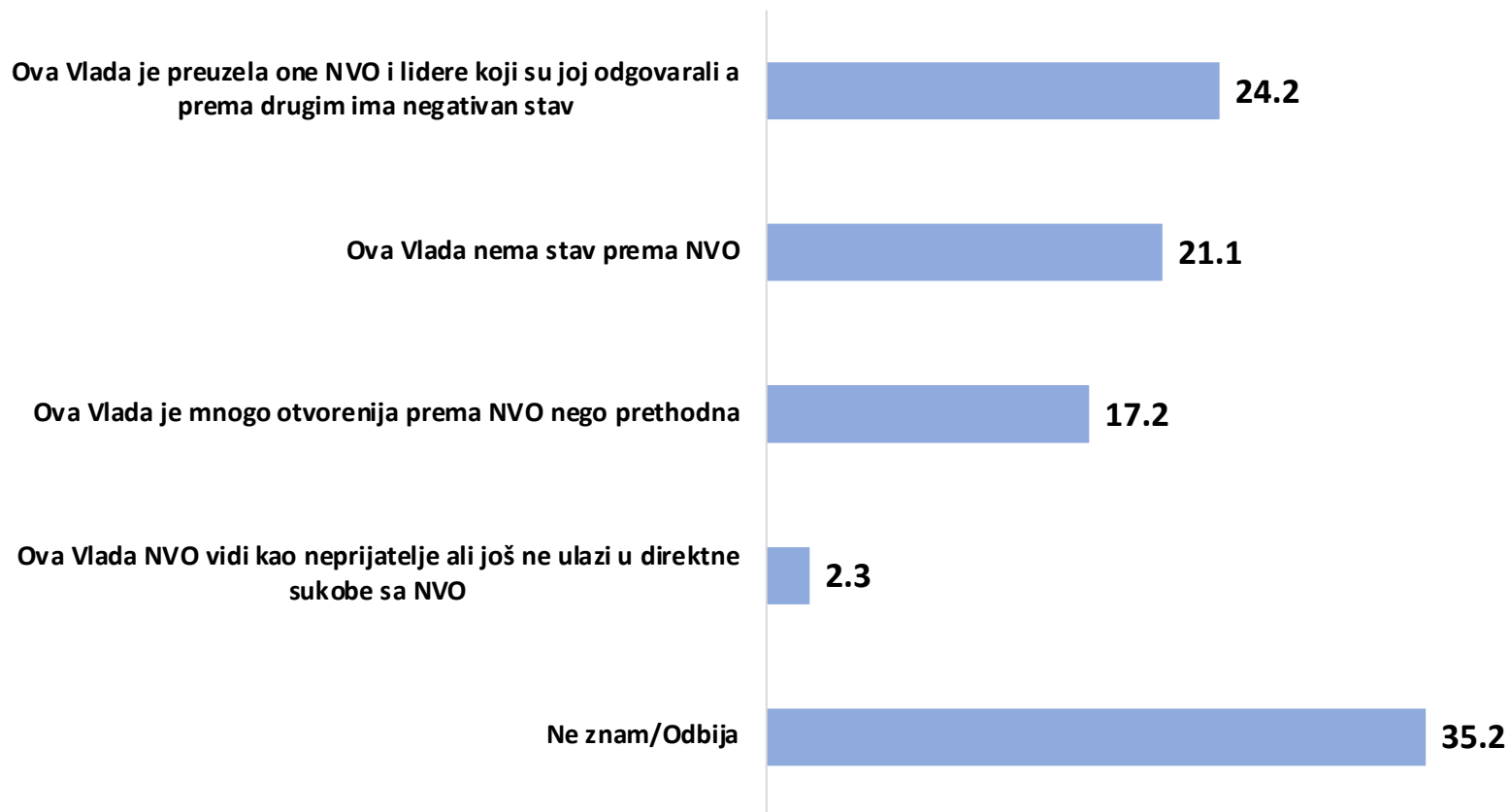
Koliko su NVO transparentne u svom radu?

Velika većina građana i građanki cijeni da su NVO uglavnom ili u potpunosti transparentne u svom radu (49.7%), dok manje od trećine smatra da nisu dovoljno ili uopšte transparentne (32.1%), a nešto manje od petine nema stav o ovom pitanju.

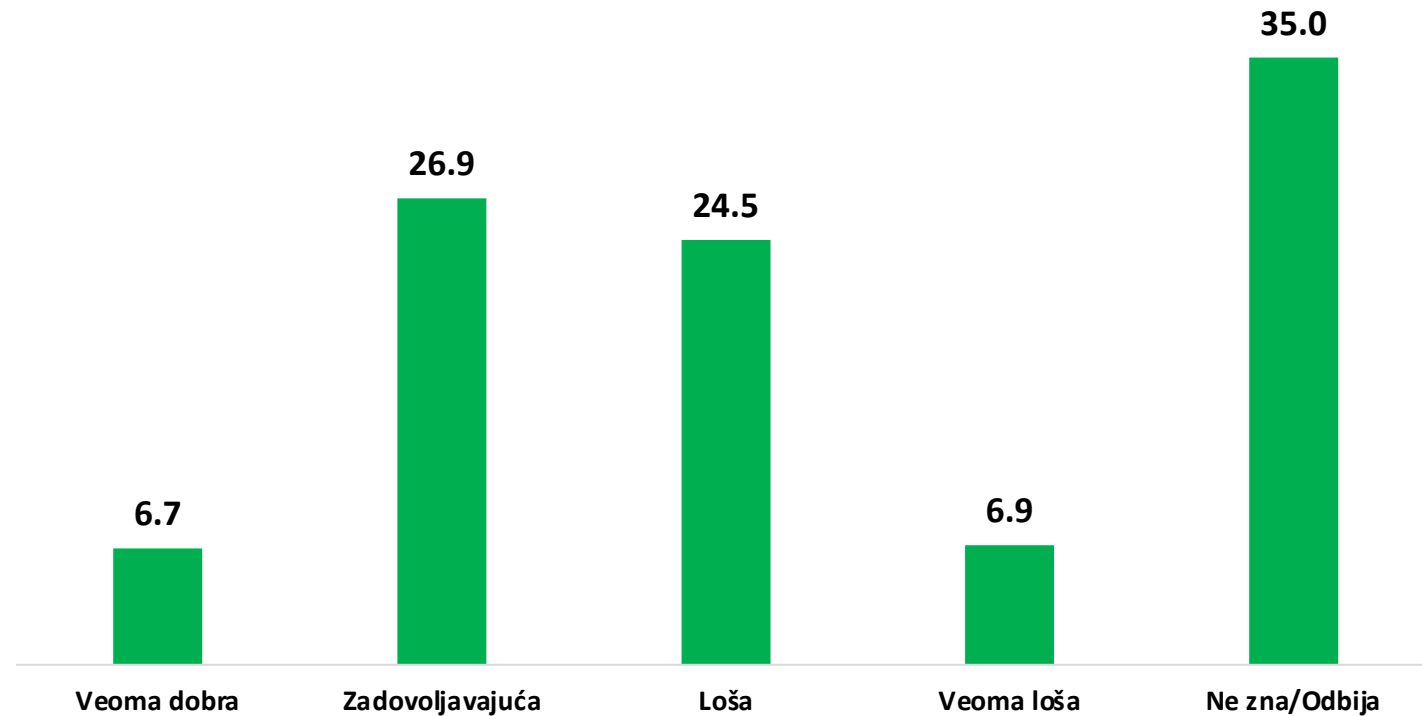

Kakav je, po Vašem mišljenju, stav ove Vlade prema NVO?

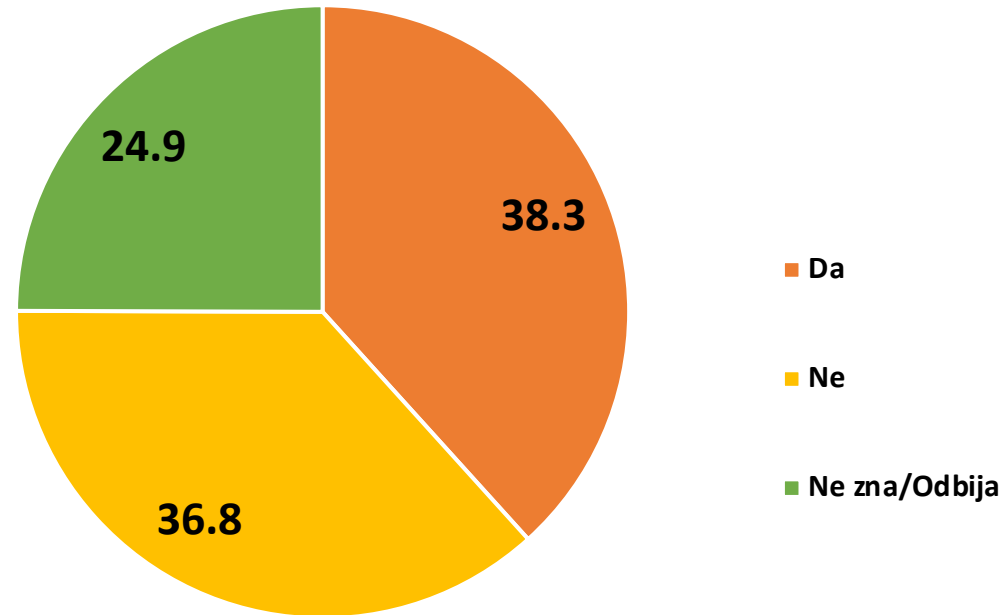
Kad je riječ o odnosu ove Vlade prema NVO, izražen je stav da je ova Vlada preuzela one NVO i lidere koji su joj odgovarali dok prema drugima ima negativan stav (24.2%). Oko petina ispitanika cijeni da ova Vlada nema stav prema NVO, a približna šestina (17.2%) da je ova Vlada mnogo otvorenija prema NVO nego prethodna. Međutim, preko 35% građana i građanki ne može jasno da se odredi prema ovom pitanju.

Kakva je saradnja između Vlade i NVO u Crnoj Gori?

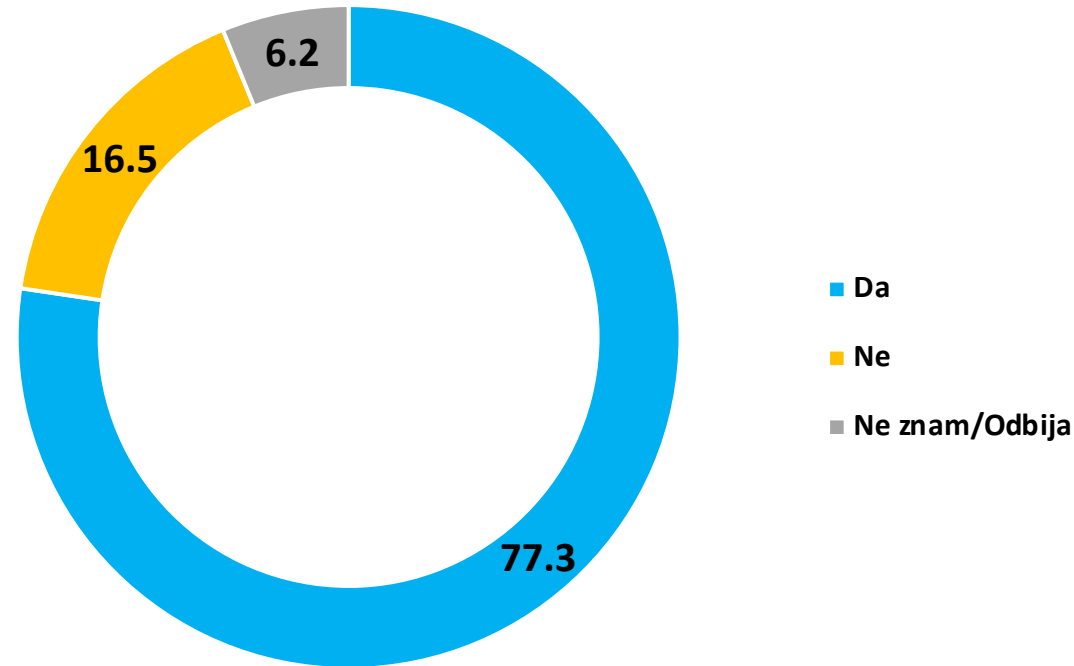
Mišljenja su podijeljena o ocjeni saradnje između Vlade i NVO. Tako, nešto preko trećine (33.6%) građana i građanki smatra da je ta saradnja zadovoljavajuća ili dobra, dok manje od trećine (31.4%) tu saradnju vidi kao lošu ili izuzetno lošu.

Da li u Crnoj Gori postoje uslovi za razvoj NVO koje mogu slobodno da kritikuju i ograničavaju vlast kada je to potrebno?

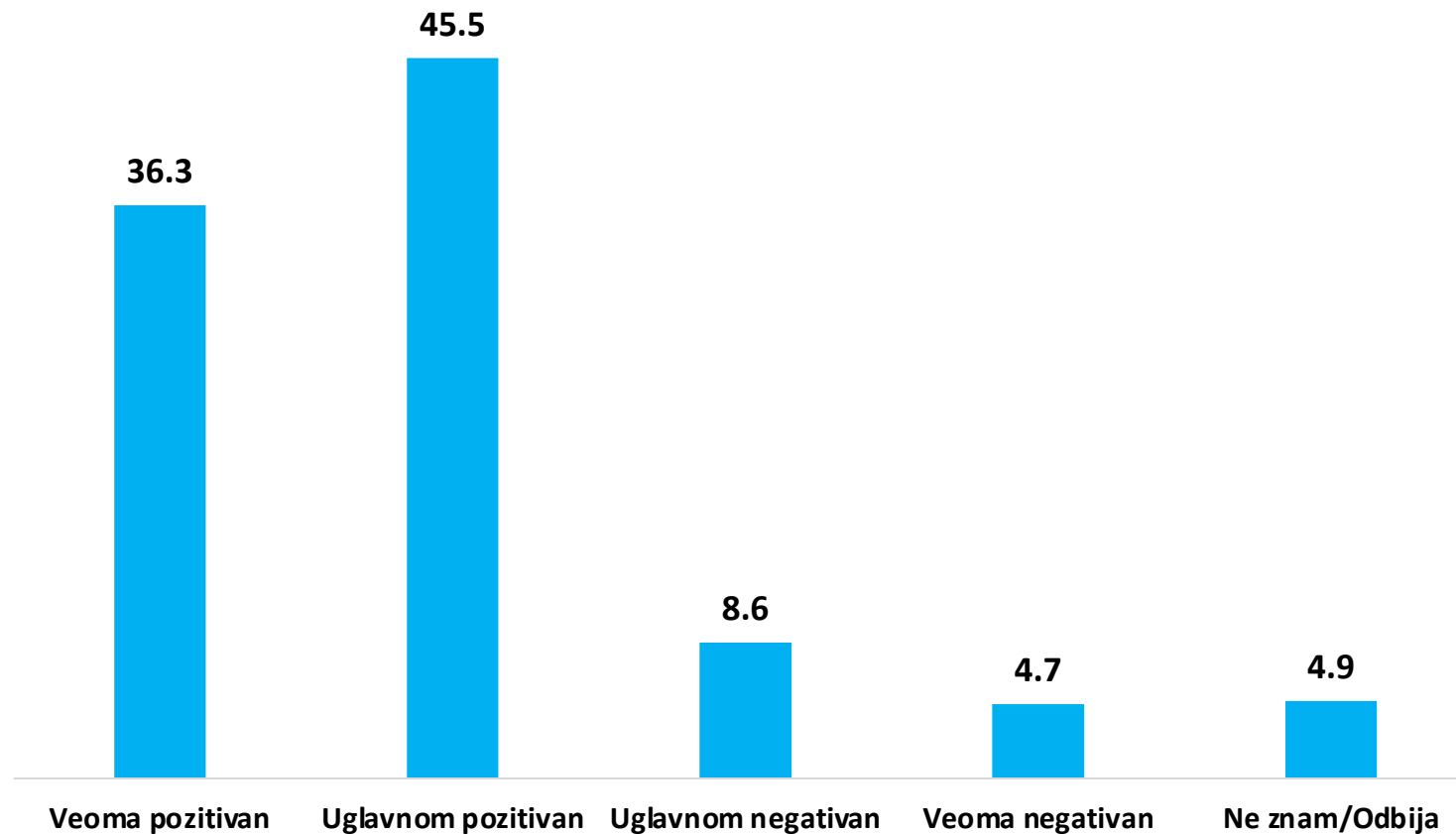
Podijeljenost stavova je naglašena i u **procjeni uslova za razvoj NVO koje mogu slobodno da kritikuju i ograničavaju vlast kada je to potrebno**, pa **38.3%** građana i građanki smatra da **za to postoje uslovi**, dok je **36.8%** **suprotnog stava**, a skoro petina ne može da se odredi oko ovog pitanja.

Da li podržavate članstvo Crne Gore u EU?

Više od $\frac{3}{4}$ građana i građanki (77.3%) podržava članstvo Crne Gore u EU, a među protivnicima je nešto više muškaraca, onih starije starosne dobi, kao i onih ispitanika koji se nacionalno izjašnjavaju kao Srbi. Takođe, na nekim nižim obrazovnim nivoima je više onih koji su protiv učlanjenja.

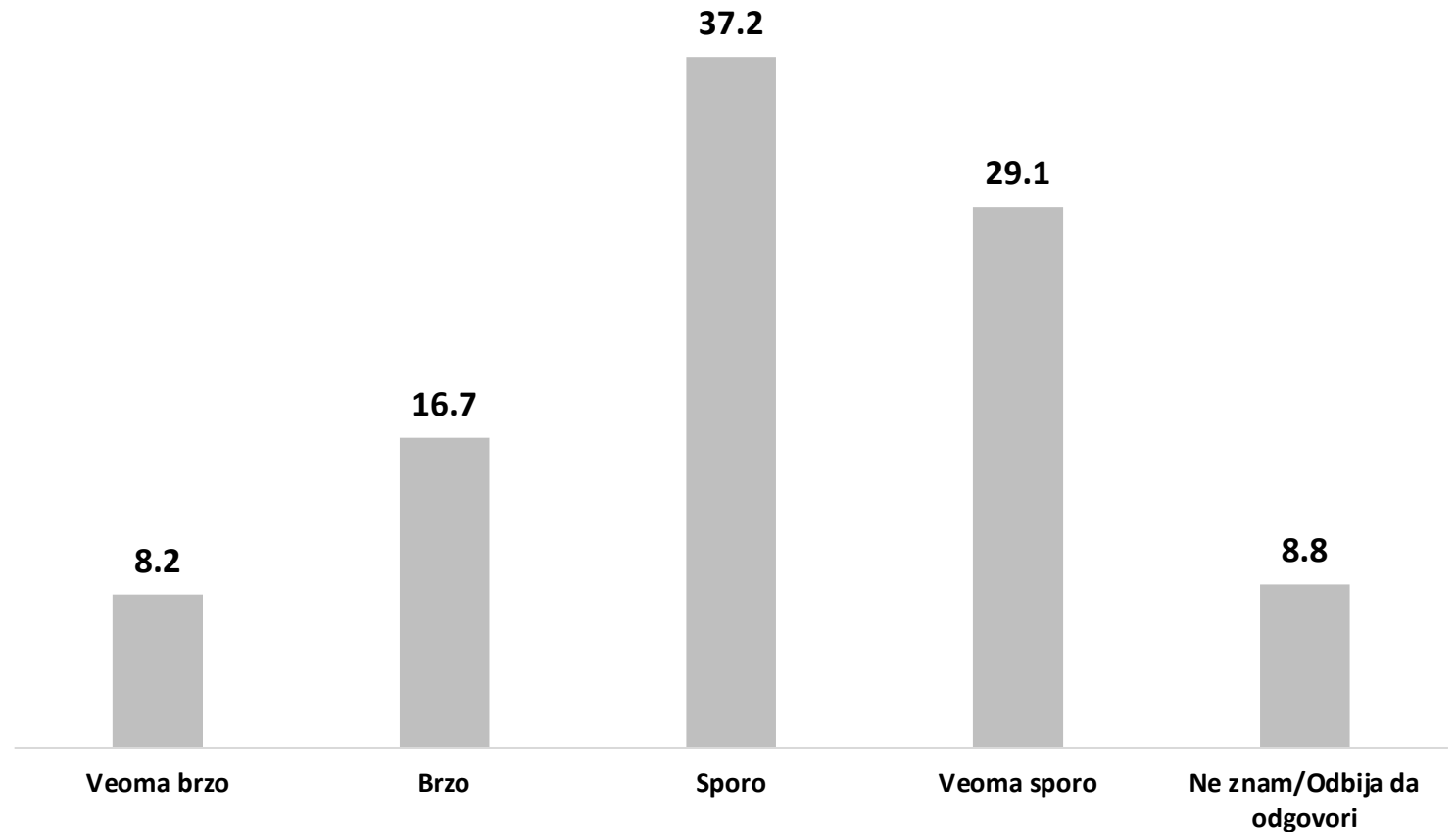
Kakav je Vaš generalni stav o EU?

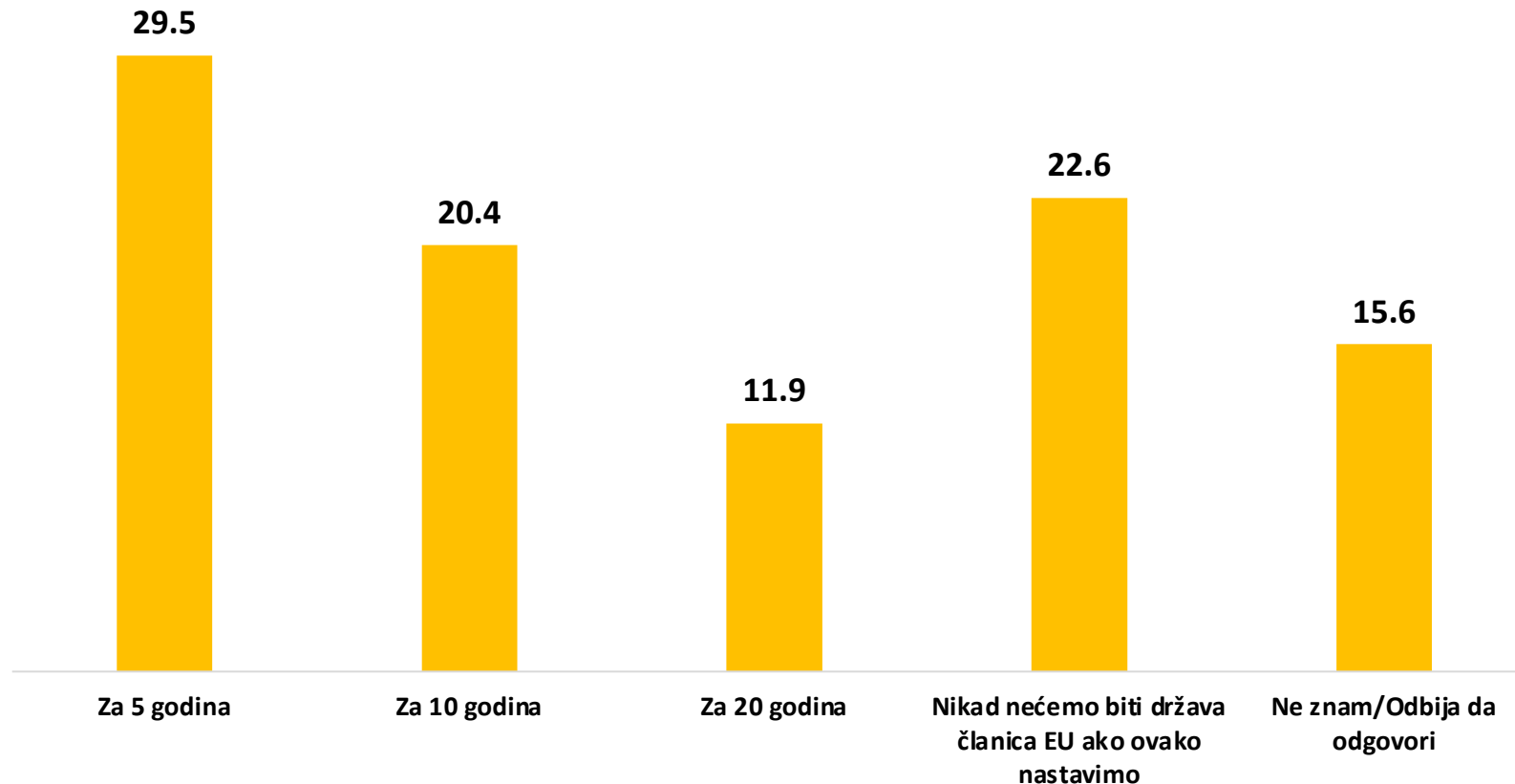
Pozitivan ili uglavnom pozitivan stav prema EU ima ogromna većina građana i građanki Crne Gore – 81.8%. Uglavnom ili veoma negativan stav ima nešto više od sedmine ispitanika (13.3%).

Prema Vašem mišljenju, kojim tempom se Crna Gora kreće u procesu pregovaranja sa EU?

Većina građana i građanki (66.3%) je mišljenja da se Crna Gora kreće sporo ili veoma sporo u procesu pregovaranja sa EU, dok svega četvrtina vidi taj tempo kao brz ili veoma brz.

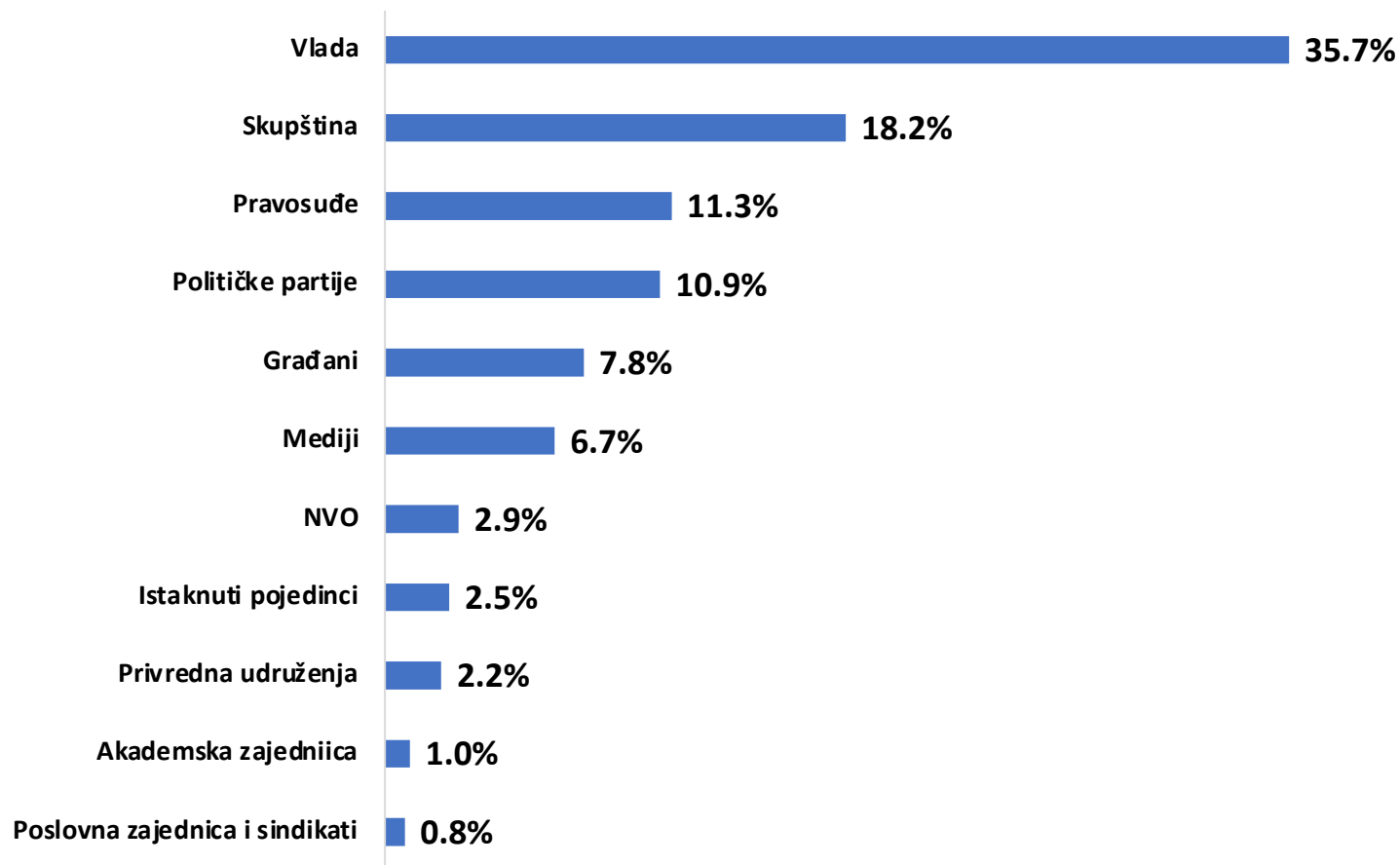

Što mislite, ovim tempom, kad će Crna Gora postati članica EU?

Optimizam građana i građanki da ćemo postati članica EU, u odnosu na percipirani spori tempa tog puta, **ipak postoji**. Tako njih 29.5% smatra da će Crna Gora za pet godina postati članica EU, dok je 20.4% stava da će to biti za 10 godina, a 12% za 20 godina. Nešto više od petine (22.6%) ne vjeruje da ćemo ikad postati članica EU.

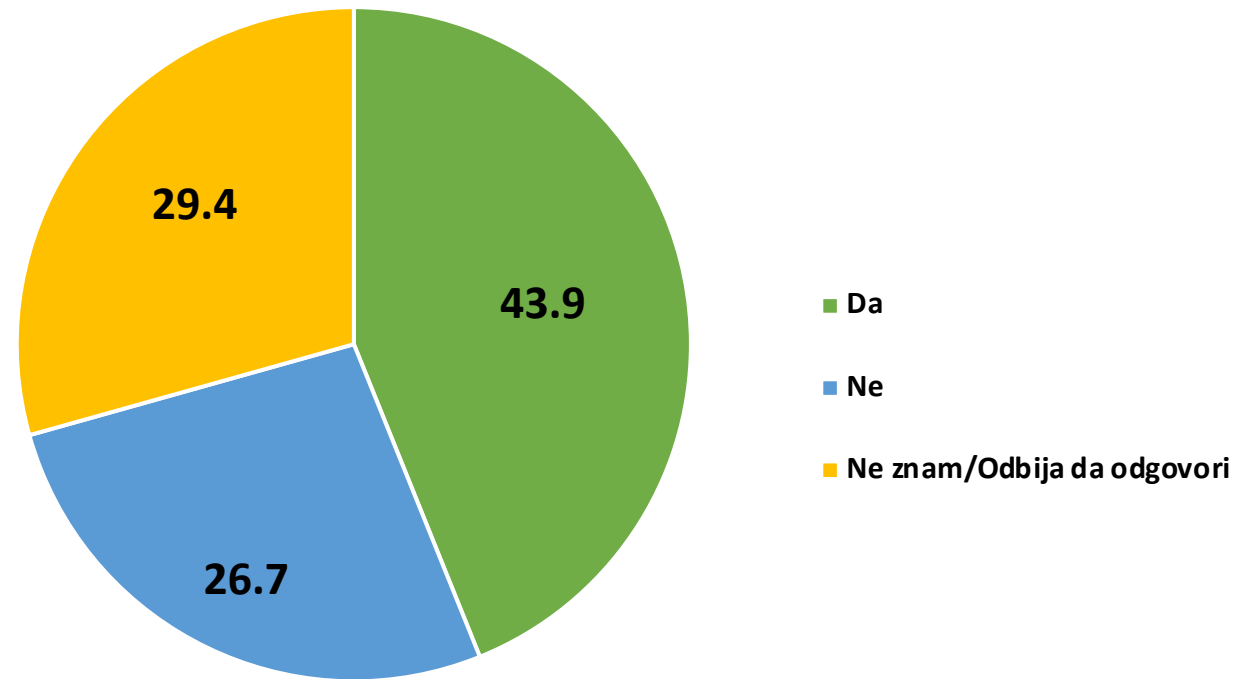
Prema Vašem mišljenju, ko je najodgovorniji za dinamiku procesa pristupanja Crne Gore EU?

Čini se da su građani i građanke, u ovih devet godina pregovora, naučili dosta o tome ko što radi u ovom procesu, pa tako **najviše njih (35.7%) smatra da je Vlada najodgovornija za dinamiku pristupanja Crne Gore EU**. Nešto manje od petine (18.2%) smatra da je to Skupština, a približnu odgovornost, po građanima, dijele pravosuđe (11.3%) i političke partije (10.9%). **Zanimljivo je i dobro da građani i građanke i sebe vide kao vrlo odgovorne za proces pristupanja.**

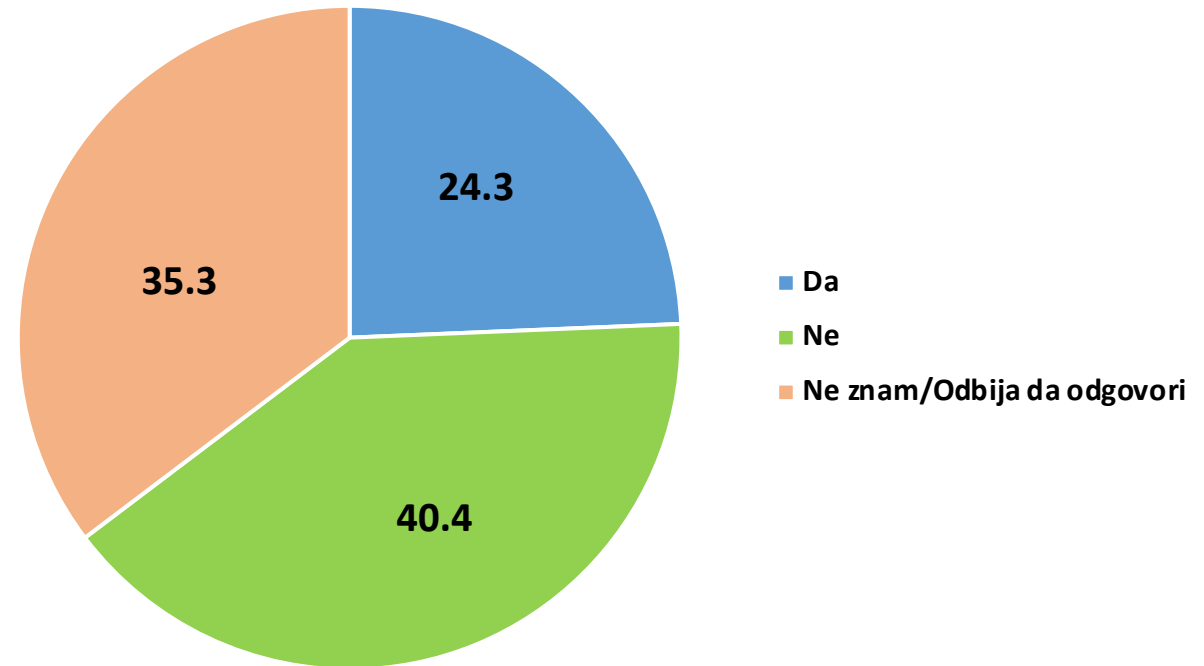
Da li NVO imaju ekspertizu/znanje u oblasti evropskih integracija?

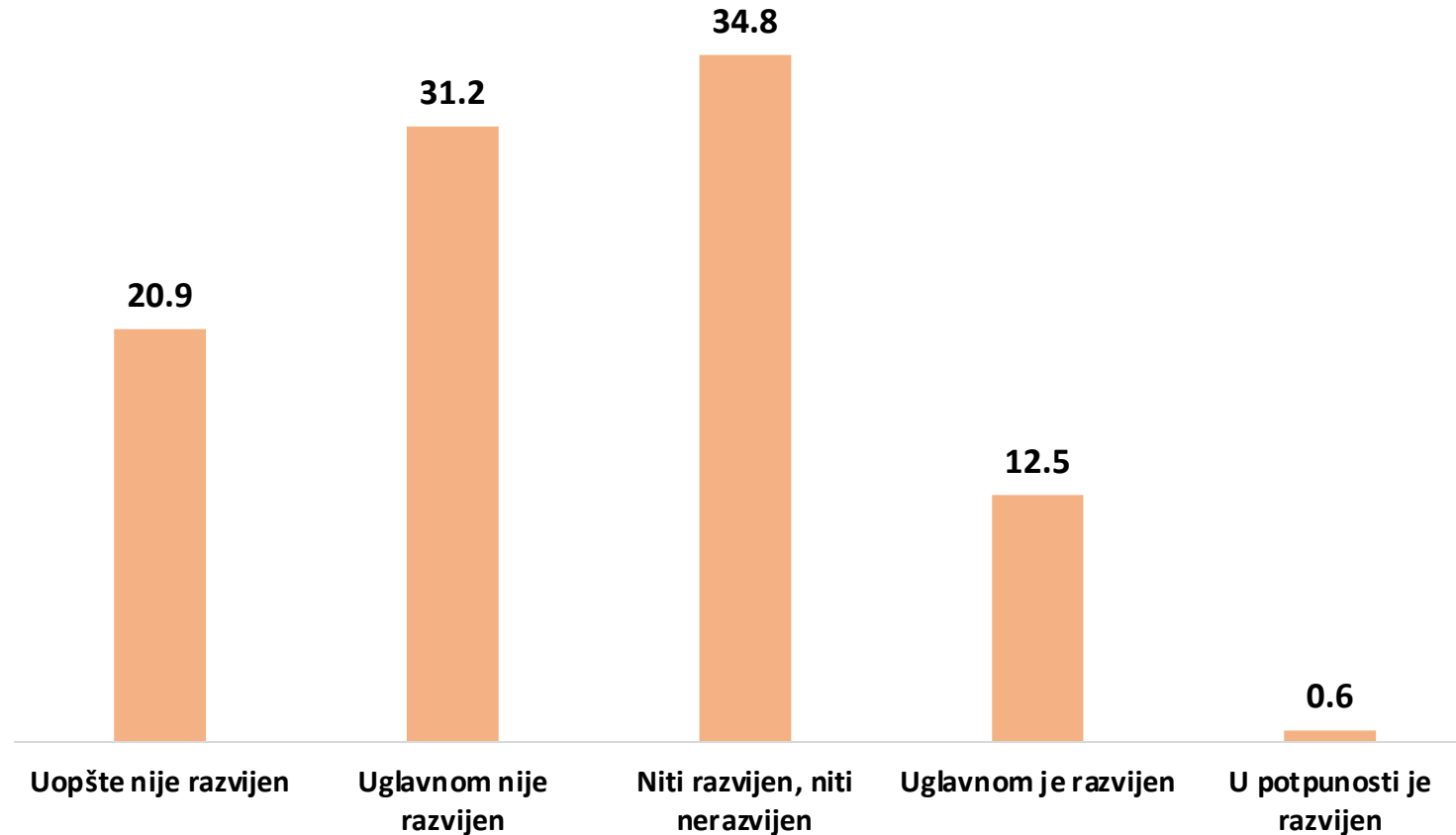
Značajna većina građana i građanki smatra da NVO imaju ekspertizu/znanje u oblasti evropskih integracija (44%), dok manje od trećine to ne može da procijeni, a oko petine ne vidi taj kapacitet u NVO.

Da li vlasti slušaju stavove NVO oko procesa evropskih integracija i obaveza Crne Gore na tom putu?

Vlasti izgleda imaju drugačije viđenje ekspertize NVO u ovoj oblasti, pa **većina građana i građanki (40.4%) nalazi da vlasti ne čuju stavove NVO oko procesa evropskih integracija i obaveza Crne Gore na tom putu**. Nešto manje od $\frac{1}{4}$ ispitanika (24.3%) smatra da Vlada sluša stavove NVO o ovom pitanju.

Socijalni dijalog sindikata, poslodavaca i vlasti o razvoju, zaradama, zapošljavanju i dostojanstvenom radu i radnim i socijalnim pravima je temeljna, demokratska vrijednost i uslov za EU integracije. U kojoj mjeri je, po Vašem mišljenju, u Crnoj Gori razvijen socijalni dijalog?

Dominantna većina građana i građanki Crne Gore (52%) smatra da uglavnom ili uopšte nije razvijen socijalni dijalog sindikata, poslodavaca i vlasti o razvoju, zaradama, zapošljavanju i dostojanstvenom radu i radnim i socijalnim pravima. Nešto više od osmine (13.1%) smatra da je socijalni dijalog u Crnoj Gori razvijen u nekoj mjeri, a preko trećine ne može jasno da se odredi.

Ovaj projekat finansira
Evropska unija

OD OSNOVNIH USLUGA

DO OBLIKOVANJA POLITIKA

Centar za građansko obrazovanje
Centre for Civic Education

FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG

VLADA CRNE GORE
MINISTARSTVO JAVNE UPRAVE,
DIGITALNOG DRUŠTVA I MEDIJA

KANCELARIJA ZA
EVROPSKE INTEGRACIJE